

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Školní poradenské pracoviště na základní škole
School counselling workplace at a primary school

Bc. Hana Svobodová

Vedoucí práce: PaedDr. Eva Marádová, CSc.

Studijní program: Speciální pedagogika (N0111A190014)

Studijní obor: N SPPG 2 (0111TA190014)

Odevzdáním této diplomové práce na téma Školní poradenské pracoviště na základní škole potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Prohlašuji, že jsem při její tvorbě nepoužila nástrojů umělé inteligence jiným způsobem, než je uvedeno ve vyjádření, které je součástí textu práce. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. 4. 2025

Tímto bych chtěla poděkovat paní PaedDr. Evě Marádové, CSc. za odborné rady, trpělivost a ochotu při vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat všem školám, které souhlasily a poskytly mi rozhovor nebo vyplnily dotazník k mému výzkumu.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na činnost školního poradenského pracoviště na základní škole. V teoretické části představuje systém poradenství v České republice, jeho legislativní rámec a roli školního poradenského pracoviště. Podrobně popisuje jeho činnosti, kompetence jednotlivých odborníků a problémy, které pomáhá řešit, včetně spolupráce s externími institucemi, jako jsou školská poradenská zařízení. Práce se také zabývá srovnáním poradenských služeb ve vzdělávání na Slovensku, v Německu a ve Velké Británii. Praktická část se věnuje výzkumu zaměřenému na nejčastější problémy, s nimiž se školní poradenské pracoviště setkává, a na jeho spolupráci s pedagogy a rodiči při nastavování podpůrných opatření. V metodologii výzkumu jsou využity kvalitativní i kvantitativní metody, výsledky jsou předloženy jako případové studie dvou základních škol. Výsledky ukazují, že poradenská pracoviště se nejčastěji zabývají poruchami učení, náročným a rizikovým projevům chování žáků. Spolupráce s učiteli je ovlivněna jejich věkem a postojem k doporučením, zatímco komunikace s rodiči bývá komplikovaná kvůli nedostatečné podpoře dětí v domácím prostředí. Klíčovým faktorem kvality poradenské péče je personální složení týmu. Přítomnost školního speciálního pedagoga a školního psychologa významně zvyšuje odbornou úroveň i komplexnost poskytované podpory.

KLÍČOVÁ SLOVA

Školní poradenské pracoviště, školské poradenské zařízení, žák, poradenství, diagnostika

ABSTRACT

The diploma thesis focuses on the activities of the school counselling workplace at a primary school. The theoretical part presents the counselling system in the Czech Republic, its legislative framework, and the role of the school counselling workplace. It provides a detailed description of its activities, the competencies of individual professionals, and the issues it helps to address, including cooperation with external institutions such as education counselling facility. The thesis also includes a comparison of counseling services in education in Slovakia, Germany, and the United Kingdom. The practical part is dedicated to research focused on the most common problems encountered by school counselling workplaces and their cooperation with teachers and parents in setting up support measures. The research methodology uses both qualitative and quantitative methods, and the results are presented in the form of case studies from two primary schools. The findings prove that school counselling workplaces most frequently deal with learning disorders and challenging or risky student behavior. Cooperation with teachers is influenced by their age and attitude towards recommendations, while communication with parents is often complicated due to insufficient support for children in the home environment. A key factor in the quality of counseling care is the composition of the team. The presence of a school special education teacher and a school psychologist significantly enhances the professional level and complexity of the support provided.

KEYWORDS

School counselling workplace, education counselling facility, pupil, counselling, diagnostics

Obsah

Úvod	8
Teoretická část	10
1 Poradenství ve vzdělávání v České republice.....	10
1.1 Historie poradenství ve vzdělávání.....	10
1.2 Legislativní rámec poradenských služeb	11
1.3 Systém poradenských služeb ve školství.....	13
1.3.1 Školské poradenské zařízení.....	14
2 Školní poradenské pracoviště	17
2.1 Členové školního poradenského pracoviště	19
2.1.1 Výchovní poradce	20
2.1.2 Školní metodik prevence	21
2.1.3 Školní speciální pedagog	22
2.1.4 Školní psycholog	23
2.2 Činnosti školního poradenského pracoviště	24
2.2.1 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.....	25
2.2.2 Nadaní žáci	25
2.2.3 Žáci s odlišným mateřským jazykem	26
2.2.4 Žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění 26	
2.2.5 Žáci ohrožení školním neúspěchem	27
2.3 Spolupráce školního poradenského pracoviště.....	28
3 Poradenství ve vzdělávání v zahraničí.....	30
3.1 Slovensko	30
3.2 Německo.....	31

3.3	Velká Británie.....	32
	Shrnutí teoretických východisek	33
	Praktická část.....	35
4	Metodologie výzkumu.....	35
4.1	Cíle výzkumu a výzkumné otázky.....	35
4.2	Metoda sběru dat	35
4.3	Metoda analýzy dat.....	36
4.3.1	Otevřené kódování.....	38
5	Průběh a výsledky výzkumného šetření	40
5.1	Etapa 1 – analýza školních dokumentů	40
5.2	Etapa 2 – polostrukturovaný rozhovor	40
5.2.1	Provedení rozhovoru	42
5.2.2	Etické zásady	43
5.2.3	Výběr vzorku	43
5.2.4	Případové studie škol.....	44
5.3	Etapa 3 – on-line dotazník	53
5.3.1	Výběr vzorku	53
5.3.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	53
5.4	Shrnutí výsledků výzkumu	60
5.4.1	Odpovědi na výzkumné otázky	60
5.4.2	Shrnutí výsledků výzkumu	65
6	Diskuse	67
	Závěr.....	70
	Seznam použitých informačních zdrojů	72
	Online informační zdroje.....	75

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence	79
Seznam příloh	80

Úvod

Téma diplomové práce Školní poradenské pracoviště na základní škole bylo zvoleno s ohledem na profesní záměr autora po absolvování vysokoškolského studia, kterým je výkon povolání školního speciálního pedagoga. Cílem této práce je nahlédnout do fungování školního poradenského pracoviště na základní škole a poukázat na přínosy jeho přítomnosti ve školním prostředí. Získané poznatky mohou být využity v budoucí profesní praxi na tomto pracovišti.

Školní poradenské pracoviště je klíčovou součástí systému podpory žáků na základní škole, přičemž jeho činnost úzce souvisí s oborem speciální pedagogiky. Speciální pedagogika se zaměřuje na vzdělávání, výchovu a podporu jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami, což zahrnuje nejen žáky se zdravotním postižením, ale například i žáky se specifickými poruchami učení, chování nebo žáky nadané.

Cílem této práce je identifikovat nejčastější problematické oblasti, kterými se školní poradenské pracoviště zabývá, a analyzovat jeho průběžnou spolupráci s pedagogy a rodiči při nastavování vhodných podpůrných opatření. Práce se zároveň zaměří na zjištění, jak personální složení školního poradenského pracoviště ovlivňuje jeho fungování na základní škole.

Na základě těchto cílů byly stanoveny tři výzkumné otázky: 1. Jaké jsou nejčastější problémy žáků, kterými se školní poradenské pracoviště zabývá, a jaká podpůrná opatření jsou pro žáky nastavována? 2. Jak spolupracují pracovníci školního poradenského pracoviště s pedagogy a rodiči při nastavování a realizaci podpůrných opatření pro žáka a jaké faktory tuto spolupráci ovlivňují? 3. Jak se liší způsob práce školního poradenského pracoviště v závislosti na personálním obsazení pracoviště?

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část práce je strukturována do tří hlavních tematických oblastí: poradenství ve vzdělávání v České republice, školní poradenské pracoviště a poradenství ve vzdělávání v zahraničí. První kapitola se zaměřuje na historický vývoj poradenství ve vzdělávání, legislativní ukotvení poradenských služeb a systém školního poradenství v České republice, včetně pedagogicko-psychologických poraden, speciálně pedagogických center a středisek

výchovné péče. Druhá kapitola detailně analyzuje fungování školního poradenského pracoviště. Zabývá se jeho náplní práce, rolí jednotlivých odborných pracovníků, nejčastějšími problémy žáků, které pracoviště řeší, a spoluprací s externími institucemi. Závěrečná kapitola se věnuje komparaci poradenských systémů ve vzdělávání na Slovensku, v Německu a ve Velké Británii.

Praktická část je realizována smíšeným výzkumným designem, který kombinuje případovou studii dvou vybraných školních poradenských pracovišť v Karlovarském kraji s kvantitativním šetřením podporujícím výsledky případové studie. Případové studie byly zpracovány na základě polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky vybraných pracovišť. Kvantitativní dotazníkové šetření bylo určeno pro pracovníky školních poradenských pracovišť napříč celou Českou republikou.

Teoretická část

1 Poradenství ve vzdělávání v České republice

Poradenství ve vzdělávání v České republice je zásadní pro podporu studentů, učitelů, rodičů a školních institucí. Jeho hlavním účelem je pomoci jednotlivcům dosáhnout co nejlepšího osobního a akademického rozvoje. Systém poradenství se zaměřuje na řešení různých vzdělávacích, psychologických a sociálních potřeb a zahrnuje spolupráci různých odborníků a institucí. (Knotová, 2014)

Poradenství lze chápat jako odbornou a specializovanou disciplínu, která se soustředí na pomoc lidem v obtížných situacích, které provází jejich život. Jedná se o proces, který je řízený specialistou v dané problematice. Rozdělujeme dvě funkce poradenství, a to na preventivní a nápravnou. Preventivní funkce je určena k předcházení případných problémů klienta, v našem případě žáka a slouží k osobnostnímu růstu. V rámci vzdělávání sem patří například nácvik sociálních dovedností, prevence rizikového chování a tak dále. Naopak nápravná funkce poradenství je zaměřena na konkrétní problémy žáka, které již nastaly. Nápravu lze činit skrze intervence, nastavení podpůrných opatření a tak dále. (Dryden, 2008)

Poradenství ve vzdělávání se zaměřuje na podporu optimálního rozvoje dětí a žáků, řešení speciálních vzdělávacích potřeb, jako jsou poruchy učení a zdravotní postižení. Součástí poradenství je také prevence a řešení sociálních a emočních problémů, pomoc při kariérním rozhodování a zajištění inkluzivního přístupu k výuce s vytvořením vhodných podmínek. Tento integrovaný systém podpory reaguje na různé potřeby studentů a usiluje o to, aby vzdělávací proces probíhal co nejefektivněji, přičemž respektuje možnosti a schopnosti každého jednotlivce. (Valentová a kol., 2013)

1.1 Historie poradenství ve vzdělávání

Poradenství ve vzdělávání v České republice má bohatou historii, která reflektuje proměny vzdělávacího systému a společnosti. Před rokem 1948 se objevovaly první snahy o systematické kariérní a pedagogicko-psychologické poradenství, i když šlo převážně o počáteční pokusy zaměřené na pomoc žákům při výběru povolání a diagnostiku jejich schopností. Významnou roli zde hrály ústavy, které začaly vznikat na vysokých školách. Období komunistického režimu, tedy v letech 1948-1989, přineslo centralizaci vzdělávacího

systému a poradenství bylo do značné míry podřízeno ideologickým požadavkům. Kariérní poradenství směřovalo k tomu, aby žáci naplňovali potřeby státního hospodářství a volili si obory, které byly v souladu s plánovanou ekonomikou. Poradenství se zaměřovalo méně na individuální zájmy a více na potřeby společnosti. Přesto se rozvíjely tehdy zvláštní školy a speciální pedagogické služby pro děti s různými formami postižení, které zajišťovaly diagnostiku a vzdělávací podporu. (Pedagogická orientace, 1998)

Po roce 1989 se poradenství ve vzdělávání výrazně změnilo. Vznikaly pedagogicko-psychologické poradny, které poskytovaly komplexní služby zaměřené na diagnostiku, řešení problémů s učením, chováním a kariérní volbu. Významným krokem vpřed bylo zavedení kariérního poradenství zaměřeného na individuální potřeby žáků, kteří se museli orientovat na trhu práce. (Knotová a kol., 2014)

V současnosti je poradenství ve vzdělávání více zaměřeno na inkluzi, respektive aby byl žákům se speciálními vzdělávacími potřebami zajištěn přístup ke vzdělávání ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Dále se rozvíjí prevence rizikového chování a roste význam školních psychologů. Hlavními výzvami zůstává nedostatek kvalifikovaných odborníků a potřeba zlepšení dostupnosti poradenských služeb, které budou odpovídat měnícím se společenským a vzdělávacím požadavkům. (Pivarč, 2020)

1.2 Legislativní rámec poradenských služeb

Školní poradenství v České republice je významně ovlivněno legislativním rámcem, který stanovuje pravidla a podmínky pro jeho poskytování. Tento rámec zahrnuje různé zákony, vyhlášky a normy, jež definují povinnosti škol, pedagogů a poradenských pracovníků v oblasti podpory žáků a studentů. V naší zemi je za vymezení a poskytování veškerých poradenských služeb v oblasti školství odpovědné Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT ČR). (Knotová, 2014)

Hlavní legislativní dokumenty pro školní poradenství jsou:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a jeho pozdější znění
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a jeho pozdější znění

- Výklad vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, a její pozdější znění
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, a její pozdější znění

Základním právním předpisem pro vzdělávání je školský zákon, který stanovuje pravidla pro poskytování poradenských služeb na školách. Tento zákon upravuje práva žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a zajišťuje jejich rovnoprávný přístup ke vzdělávání prostřednictvím podpůrných opatření, jako jsou asistenti pedagoga nebo individuální vzdělávací plán. (MŠMT ČR, 2024)

Zákon o pedagogických pracovnících (563/2004 Sb.) dle MŠMT ČR (2024) stanovuje kvalifikační požadavky na pedagogické pracovníky, včetně pracovníků ve školním poradenství. Upravuje také jejich podmínky a profesní rozvoj, což zahrnuje školní psychology, školní speciální pedagogy, asistenty pedagoga, učitele a vychovatele, kteří jsou povinni splňovat specifické vzdělávací a profesní požadavky.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, dle MŠMT ČR (2011) specifikuje organizaci poradenských služeb na školách a v poradenských institucích, jako jsou pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Definiuje role jednotlivých poradenských pracovníků, včetně školních psychologů, školních speciálních pedagogů, výchovných poradců a školních metodiků prevence. Zajišťuje také koordinaci mezi školou a externími poradenskými zařízeními při řešení problémů žáků.

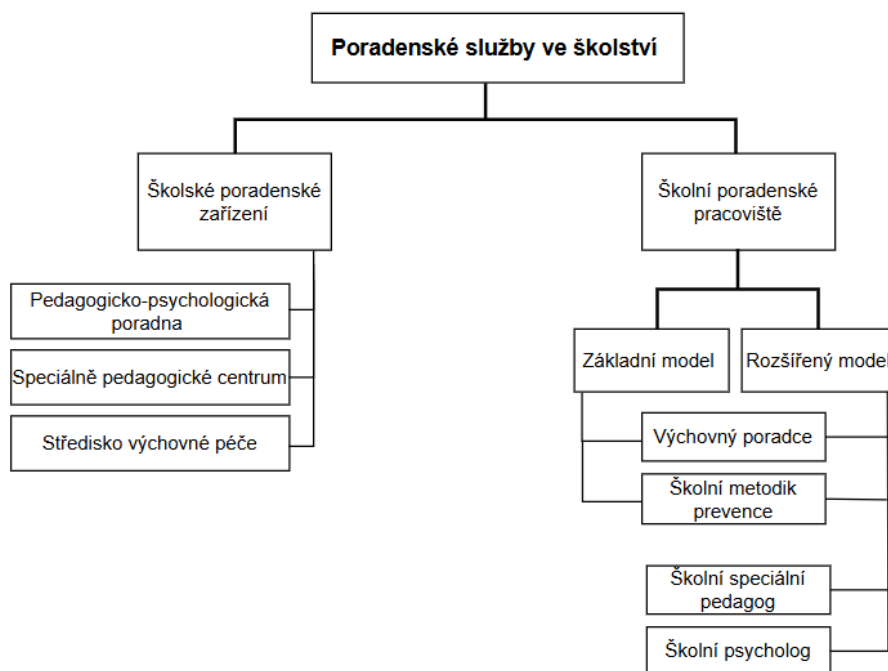
Dle MŠMT ČR (2018) vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, vymezuje podmínky a postupy pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Definiuje typy podpůrných opatření, která musí školy poskytovat. Vyhláška rovněž klade důraz na inkluzivní vzdělávání, kde mají školy povinnost zajistit, aby každý žák, včetně těch se speciálními vzdělávacími potřebami, byl plnohodnotně integrován do běžného vzdělávacího procesu. Dále tato vyhláška společně se školským zákonem specifikuje činnost jednotlivých ať už pedagogických či poradenských pracovníků.

Kromě závazné legislativy existují také metodické pokyny a doporučení, které MŠMT ČR vydává, aby poskytovalo školám a pedagogům vodítka při zavádění poradenských služeb. Tyto dokumenty se mohou týkat například prevence šikany, práce s žáky s poruchami chování nebo krizové prevence.

1.3 Systém poradenských služeb ve školství

Dle Knotové (2014) se poradenské služby ve školství dělí na školská poradenská zařízení a školní poradenské pracoviště, které se nachází na každé škole. Školní poradenské pracoviště by mělo spolupracovat se školským poradenským zařízením, čemuž se budu věnovat v nadcházejících kapitolách.

Schéma 1: Přehled poradenských služeb ve školství

Zdroj: Autor (dle legislativních dokumentů)

Mezi školská poradenská zařízení patří pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum a někteří autoři jako například Kucharská (2013) nebo Knotová a kol. (2014) řadí mezi ně i středisko výchovné péče. To se ovšem legislativně neřadí mezi školská poradenská zařízení, neboť klienty jsou děti, žáci a studenti u kterých hrozí riziko vzniku a vývoje poruch chování, výchovných problémů a sociálně patologických jevů. (Knotová, 2014)

Ve vyhlášce č. 72/2005 Sb. se dočteme, že nutnou podmínkou pro poskytování služeb je písemná žádost o poskytnutí poradenské služby zákonného zástupce, škol nebo školských zařízení. Veškeré poradenské služby jsou poskytována bezplatně.

Poradenská zařízení zajišťují poradenskou činnost, která spočívá v poskytování odborné podpory a konzultačních služeb pro žáky, zákonné zástupce a pedagogy. Cílem je zajistit optimální podmínky pro vzdělání, osobní rozvoj a duševní pohodu žáků a studentů. Tato činnost probíhá i na úrovni školního poradenského pracoviště. Dále poskytují diagnostickou činnost, což je proces, jehož cílem je zjišťování a analýza speciálních vzdělávacích, psychologických, sociálních nebo osobnostních potřeb žáků a studentů. Tato činnost je klíčovou součástí poradenských služeb, protože umožňuje odborníkům přesně identifikovat problémy, které mohou ovlivňovat vývoj a vzdělávání žáka, a na základě toho doporučit vhodné intervence a podpůrná opatření. V návaznosti na tuto činnost poskytují intervenci, jejímž cílem je zasáhnout a ovlivnit problém v jeho počátečním či rozvinutém stádiu, aby se zamezilo jeho negativnímu dopadu na žáka. V neposlední řadě zajišťují i metodickou a informační funkci. Poskytují odborné rady, informace a podporu pedagogům, školám, žákům i zákonným zástupcům. Cílem této funkce je zkvalitnit a zajistit rovný přístup ke vzdělání. (MŠMT ČR, 2011)

1.3.1 Školské poradenské zařízení

Ihned jak je školské poradenské zařízení zapsáno ve školském rejstříku, má opět povinnosti vykonávat činnost dle školského zákona. To znamená, že poskytuje poradenské služby a pomoc v souladu s těmi právními předpisy, které platí i pro školu. (Puškinová, 2020)

Tato zařízení poskytují poradenské služby ve školství, spolupracují také se školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné péče, orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD), policií, případně s lékaři, psychology, terapeuty ale například i s nestátními neziskovými organizacemi. (Knotová a kol., 2014)

Práce školského poradenského zařízení má zásadní význam ve speciálně-pedagogické diagnostice, které se účastní tým odborníků, kteří vzájemně spolupracují. Tento tým se skládá ze speciálního pedagoga, psychologa a sociálního pracovníka. Výsledkem diagnostického procesu je zpráva a doporučení. Zpráva je určena pouze pro zákonného

zástupce, případně pro zletilého žáka, kdežto doporučení je určeno pro školu. (MŠMT ČR, 2011)

Jurkovičová a Regec (2013) ve své publikaci uvádí, že zpráva a doporučení mají svou strukturu. Nejdříve se v nich dočteme úvodní informace, tedy základní informace o diagnostikovaném žákovi, účel a důvod vyšetření. Dále je popsán průběh vyšetření, včetně použitých diagnostických metod a postupů. Následně jsou uvedeny výsledky vyšetření a diagnóza, včetně vyhodnocení silných a slabých stránek žáka a posouzení osobnostních a sociálních charakteristik žáka. Jednou z nejdůležitějších částí těchto dokumentů je doporučení pro další postup. Zde jsou uvedeny konkrétní návrhy na přizpůsobení vzdělávání, jako jsou podpůrná opatření, zavedení individuálního vzdělávacího plánu, speciální pomůcky, využití speciálních metod a tak dále. Je zde sepsáno doporučení pro rodiče a školu, jak dále pracovat s žákem. Škola je povinna řídit se doporučeními obsaženými ve zprávě.

Pedagogicko-psychologická poradna

Pedagogicko-psychologická poradna poskytuje poradenské, diagnostické a preventivní služby dětem, žákům, jejich rodičům, pedagogům a školám. Zaměřuje se především na děti, žáky a studenty, kteří mají speciální vzdělávací potřeby v důsledku specifických poruch učení a poruch chování. Mezi pracovníky poradny patří speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Ti následně spolupracují s dalšími odborníky. (MŠMT ČR, 2011)

Hlavním cílem poradny je pomoci žákům překonávat vzdělávací, výchovné a psychologické obtíže a podpořit jejich zdravý vývoj a optimální fungování ve školním prostředí. Činnosti poradny jsou vykonávány ambulantně na pracovišti, popřípadě na školách návštěvami zaměstnanců pedagogicko-psychologické poradny. (Národní ústav pro vzdělání, 2017)

Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb. (2011) patří mezi standardní činnosti pedagogicko-psychologické poradny zjištění pedagogicko-psychologické připravenosti žáka na povinnou školní docházku, zjištění speciálně vzdělávacích potřeb, stanovení podpůrných opatření, zařazení žáka do školy, třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, kariérové poradenství a tak dále.

Speciálně pedagogické centrum

Dle Národního ústavu pro vzdělávání (2017) speciálně pedagogické centrum poskytuje odbornou pomoc a podporu dětem a žákům se zdravotním postižením nebo s jinými speciálními vzdělávacími potřebami. Zaměřuje se na pomoc nejen žákům, ale také jejich rodinám, školám a pedagogům, aby zajistilo jejich úspěšnou integraci nebo inkluzi do vzdělávacího systému.

Tým má stejné složení jako pedagogicko-psychologická poradna, avšak může být doplněn o další odborné pracovníky specializovanými na druh a stupeň zdravotního postižení. Speciálně pedagogické centrum zajišťuje poradenské služby dle typu zaměření jako například specializace na vady řeči, zrakové postižení, sluchové postižení, mentální postižení a tak dále. (Knotová a kol., 2014)

Aktivita tohoto centra jsou podobné těm, které vykonává pedagogicko-psychologická poradna. Služby jsou poskytovány jak ambulantně, tak i prostřednictvím návštěv odborníků přímo ve školách. Na rozdíl od pedagogicko-psychologické poradny se činnosti speciálně pedagogického centra zaměřují na žáky se zdravotním postižením. Centrum se věnuje speciálně pedagogické, psychologické a sociální diagnostice klientů se zdravotním postižením, stejně jako stimulačním a vzdělávacím aktivitám pro integrované žáky a další související činností. (MŠMT ČR, 2011)

Středisko výchovné péče

Středisko výchovné péče je specializované zařízení poskytující preventivní, diagnostickou a terapeutickou podporu dětem a mladistvým, kteří mají výchovné, sociální nebo emocionální problémy. Tato zařízení se zaměřují na práci s dětmi, které mají obtíže ve školním či rodinném prostředí, vykazují rizikové chování (např. záškoláctví, útěky z domova, poruchy chování), nebo jsou ohroženi sociálně patologickými jevy. (MŠMT ČR, 2002)

Středisko nabízí individuální a skupinové terapie, konzultace s rodiči a pedagogy, a poskytuje také krizovou intervenci. Snahou je podpořit nejen děti samotné, ale i jejich okolí, aby došlo ke zlepšení jejich výchovné a sociální situace. Služby střediska jsou poskytovány zdarma a jsou součástí školského poradenského systému. (Univerzita Hradec Králové, 2014)

2 Školní poradenské pracoviště

Mertin, Krejčová a kol. (2020) ve své publikaci uvádí, že jakmile je škola uvedena ve školském rejstříku, nastávají jí práva a povinnosti řídit se předpisy uvedených ve školském zákoně. Za poskytování poradenských služeb zodpovídá ředitel školy, popřípadě jím pověřený zástupce ředitele.

Z expertního stanoviska Michalíka (2008) zjišťujeme, že školní poradenské pracoviště bylo zřízeno na základě identifikace potřeby komplexní a systematické podpory žáků, jejich zákonných zástupců a pedagogických pracovníků v rámci školního prostředí. Současné vzdělávací systémy reflektují skutečnost, že vzdělávací proces je úzce propojen s psychickým, sociálním a emočním rozvojem žáků. Pracoviště proto reaguje na problematiku, jako jsou specifické poruchy učení, rizikové chování, krizové situace, sociální inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo podpora celkového pozitivního klimatu školy. Školní poradenské pracoviště přímo na škole je proto klíčové pro efektivní podporu žáků, učitelů i rodičů, neboť jeho přítomnost umožňuje snadnou dostupnost a okamžitou reakci na problémy, což výrazně usnadňuje jejich řešení a přispívá k celkové pohodě všech zúčastněných.

Dle Knotové a kol. (2014) toto pracoviště zajišťuje kariérní poradenství, pedagogicko-psychologickou, výchovnou a sociální podporu žákům, jejich rodičům a pedagogickým pracovníkům. Klíčovými složkami tohoto systému jsou individuální poradenství, skupinové intervence, preventivní programy a spolupráce s pedagogy a rodiči za účelem zlepšování školního klimatu a vytváření inkluzivního prostředí. Hlavní roli v tomto systému zastávají školní psychologové, školní speciální pedagogové, výchovní poradci, školní metodici prevence a pedagogičtí asistenti.

Výzkum Lazarové (2017), založený na rozhovorech s psycholožkou z pedagogicko-psychologické poradny, výchovnou poradkyní a školní psycholožkou ze základních škol, ukazuje, že pracovníci školního poradenského pracoviště tvoří multidisciplinární tým, jehož cílem je komplexní podpora žáků, rodičů a pedagogů v různých oblastech vzdělávacího procesu i psycho-sociálních potřeb. Každý člen týmu přináší specifickou odbornou perspektivu, což umožňuje efektivní řešení širokého spektra problémů v rámci školní komunity. Jasně vymezené role jednotlivých členů zajišťují nejen efektivní analýzu situací,

ale i implementaci cílených intervenčních strategií a realizaci preventivních programů. Tým se pravidelně schází, aby sdílel informace, koordinoval další postup a pružně reagoval na dynamické potřeby žáků a školy.

Z výzkumu Ehlové (2016) vyplývá, že součástí práce školního poradenského pracoviště je úzká spolupráce s pedagogy, kterým poskytují odborná doporučení pro práci s žáky, a komunikace s rodiči. V případě potřeby navazují kontakt s externími odborníky, jako jsou pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogická centra. Díky multidisciplinárnímu přístupu, který podporuje koordinaci aktivit, sdílení odborných poznatků a flexibilitu v reakcích na aktuální situace, zajišťuje toto pracoviště systematickou a komplexní podporu zaměřenou na vzdělávací, sociální a emocionální potřeby žáků. Tím se stává klíčovou složkou pro rozvoj školy a její komunity.

Výzkum britského profesora Coopera (2021), který provedl ve Velké Británii, dokazuje, že školní poradenství má zásadní pozitivní vliv na žáky i školní prostředí. Poskytuje individuální podporu, která zlepšuje akademické výsledky žáků, posiluje jejich sebevědomí a pomáhá jim zvládat osobní výzvy. Dále přispívá ke snižování rizikového chování, jako je šikana či závislosti, díky preventivním programům. Školní poradenství podporuje pozitivní školní klima, rozvíjí důvěru a sounáležitost mezi žáky, pedagogy a rodiči a významně přispívá k inkluzivnímu vzdělávání, čímž zvyšuje šance na úspěch žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Podpora duševního zdraví žáků je další klíčovou funkcí, kdy poradci pomáhají zvládat stres a emoční problémy, což přispívá k celkové pohodě žáků. Ačkoliv jsou profesionální poradenské služby nákladné, jejich hodnota spočívá v odbornosti poradců, kteří zvládají řešit komplexní psychické problémy včetně traumatu, a podporují plynulý přechod k dalším specializovaným službám, pokud je to potřeba.

Činnosti pracoviště jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb. a jejím pozdějším znění v příloze číslo 3. Vyhláška uvádí i konkrétní činnosti jednotlivých pracovníků. Stanovuje jejich kompetence, odpovědnosti a konkrétní poradenské činnosti, které se zaměřují na podporu žáků, pedagogů a rodičů v rámci školního prostředí.

2.1 Členové školního poradenského pracoviště

Školní poradenské pracoviště může být s ohledem na zapojené odborníky uspořádáno do dvou modelů. V obou případech je klíčová spolupráce jak uvnitř školy, tak i s externími subjekty, například se školskými poradenskými zařízeními. Model, ve kterém zajišťují poradenské služby výchovný poradce a školní metodik prevence, se nazývá základní. Druhý model je rozšířený, ve kterém jsou zapojeni i další odborníci jako je školní psycholog nebo školní speciální pedagog. (Valentová a kol., 2013)

Výzkum Bartoňové a kol. (2019) naznačuje, že pro poskytování kvalitní podpory žákům ve vzdělávacím procesu je klíčové, aby školní poradenské pracoviště zahrnovalo školního speciálního pedagoga a školního psychologa. Tato potřeba vyvstala v reakci na zajištění komplexní podpory pro všechny žáky ve škole. Školní psycholog je zásadní pro prevenci negativních jevů ve škole a zlepšování komunikace s rodiči, což pozitivně ovlivňuje školní prostředí. Školní speciální pedagog je nepostradatelný, zejména v souvislosti s inkluzivním vzděláváním a podporou žáků s priznanými podpůrnými opatřeními. Tito odborníci nejen že podporují individuální přístup k žákům, ale také zlepšují spolupráci mezi učiteli a školním poradenským pracovištěm, což je nezbytné pro efektivní pomoc žákům. Výzkumné šetření navíc potvrdilo, že školy s těmito specialisty dokážou lépe respektovat individuální potřeby žáků a podporovat týmovou spolupráci, což přispívá ke zkvalitnění vzdělávacího procesu. Důležitou podmínkou úspěšného fungování poradenského pracoviště je podpora ze strany vedení školy a aktivní zapojení pedagogů, protože bez jejich spolupráce mohou být intervence směřované k žákům neúčinné.

Odborná diskuse stále častěji reflektuje otázku, zda by měl být sociální pedagog začleněn do školního poradenského pracoviště, a to s cílem zvýšit efektivitu a komplexnost poskytovaných služeb. Na některých základních školách již sociální pedagog představuje integrální součást tohoto pracoviště, avšak počet těchto škol zůstává prozatím relativně nízký. Jak vyplývá z rozhovoru Kroutilové Novákové (2020) se sociálním pedagogem, klíčový přínos této profese spočívá v efektivním propojování školy a rodin žáků.

Sociální pedagog se ve školním prostředí věnuje odbornému poradenství a sociální diagnostice, přičemž se zaměřuje na podporu žáků ohrožených sociálním znevýhodněním, rodinnými problémy či výchovnými obtížemi. Jeho hlavním cílem je přispívat k vytvoření

inkluzivního a stimulačního prostředí, které umožňuje všem žákům naplno rozvíjet jejich potenciál. Nedílnou součástí jeho činnosti je spolupráce s pedagogickými pracovníky, zákonnými zástupci a externími odbornými institucemi. Pracovní náplň sociálního pedagoga vykazuje výrazné podobnosti s agendou školního metodika prevence, zejména v oblasti prevence rizikového chování, řešení problémů v třídních kolektivech a podpory pozitivních sociálních vztahů ve škole. (Šmída a kol., 2024)

Význam školních poradců a psychologů v českém vzdělávacím systému nadále roste. Integrace školních psychologů a školních speciálních pedagogů na základní školu se ukazuje jako klíčová pro efektivní podporu individuálních potřeb žáků a pro tvorbu pozitivního školního klimatu založeného na důvěře. Výsledky výzkumu zdůrazňují potřebu komplexního vzdělávání učitelů, posílení legislativní a finanční podpory a stabilizaci poradenských rolí. Tato opatření jsou nezbytná pro zajištění efektivních a udržitelných školských poradenských služeb, což přispívá k celkové kvalitě podpory poskytované žákům, učitelům a rodičům a obohacuje školní prostředí. (Lazarová, 2017)

2.1.1 Výchovní poradce

Geisslerová (2012) uvádí, že jedním z klíčových členů školního poradenského pracoviště je výchovní poradce, který kromě své hlavní pedagogické činnosti zastává i poradenskou funkci. Musí mít vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru, zpravidla na magisterské úrovni, a absolvovat akreditované specializační studium zaměřené na výchovní poradenství. Toto povinné studium rozvíjí znalosti v psychologii, poradenských metodách a v legislativě, čímž poskytuje komplexní kompetence pro efektivní výkon poradenské činnosti dle českých právních předpisů.

Výchovní poradce na základní škole zastává řadu důležitých rolí a aktivit. Jeho práce je komplexní a zaměřuje se na podporu žáků, učitelů i rodičů, přičemž úzce spolupracuje s dalšími členy školního poradenského pracoviště a externími odborníky. Podílí se na organizaci poradenské činnosti ve škole, což zahrnuje plánování a realizaci preventivních programů, například proti šikaně nebo záškoláctví. Podílí se na koordinaci podpory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, cizince a žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí. Spolupracuje také s vedením školy a dalšími pedagogy na vytváření inkluzivního vzdělávacího prostředí, které respektuje individuální potřeby žáků. (Valentová a kol., 2013)

Mezi jeho další práci patří metodická činnost. Poskytuje konzultační služby pro žáky, rodiče i učitele. Žákům pomáhá s problémy v učení, rozhodováním o budoucí vzdělávací či profesní dráze a řešením osobních nebo vztahových obtíží. Rodičům poskytuje poradenství ohledně speciálních vzdělávacích potřeb jejich dětí a vhodných výchovných přístupů. Pro učitele funguje jako metodická podpora, a to jak v oblasti práce se třídním kolektivem, tak při řešení výchovných a vzdělávacích problémů žáků. (Hlad'o, 2012)

Podle Opekarové (2007) je klíčovou oblastí práce výchovného poradce pedagogická diagnostika, kterou využívá k identifikaci vzdělávacích a osobnostních potřeb žáků. Díky diagnostickým činnostem lze včas rozpoznat žáky vyžadující speciální podporu a nastavit vhodné intervence. Poradce také řeší konflikty a problémy s chováním, provádí krizové intervence, spolupracuje s třídními učiteli na preventivních opatřeních a v případě potřeby zajišťuje kontakt s externími odborníky, jako jsou psychologové nebo speciální pedagogové.

Výchovný poradce koordinuje tvorbu individuálního vzdělávacího plánu mezi vyučujícími, dbá na zahrnutí doporučení školského poradenského zařízení a dohlíží na praktické uplatňování podpůrných opatření ve výuce. Spolupracuje také se školským poradenským zařízením a dalšími institucemi, aby zajistil koordinovanou podporu pro vzdělávací potřeby žáka. (Michalík a kol. 2015)

2.1.2 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence, který je zpravidla učitelem s vlastní výukovou činností, musí mít pedagogické vzdělání a absolvovat akreditované specializační studium zaměřené na prevenci rizikového chování. Toto vzdělání mu poskytuje potřebné znalosti a dovednosti v oblasti prevence, psychologie a související legislativy, což je nezbytné pro efektivní práci se žáky i pro podporu zdravého školního prostředí. (Michalík a kol., 2015)

Školní metodik prevence systematicky rozšiřuje povědomí mezi rodiči, pedagogy a žáky, aby zajistil co nejúčinnější primární prevenci rizikových jevů. Spolupracuje s třídními učiteli a přispívá k rozvoji bezpečného a zdravého prostředí ve třídách i na celé škole. Pravidelně sleduje a analyzuje varovné signály, které mohou naznačovat rizikové chování, a poskytuje odborné konzultace. Zároveň se podílí na tvorbě a realizaci minimálního preventivního programu školy, v jehož rámci organizuje přednášky, besedy a další preventivně vzdělávací aktivity. (Procházka, 2019)

Jeho hlavním úkolem je, jak již bylo zmíněno, koordinace tvorby a realizace preventivního programu školy, který zahrnuje oblasti jako je záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismus, sexuální zneužívání, kriminální chování, sebepoškozování a další rizikové chování. Poskytuje pedagogům odbornou podporu při identifikaci a zvládnání rizikového chování u žáků a při provádění preventivní práce ve třídních kolektivech. Do jeho kompetencí patří i zajišťování odborného vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence. Školní metodik rovněž koordinuje aktivity zaměřené na multikulturní výchovu a prevenci rasismu a xenofobie a spolupracuje s externími institucemi specializujícími se na prevenci sociálně patologických jevů. Při akutních problémech kontaktuje příslušné odborné instituce a zajišťuje nutnou intervenci. Součástí jeho práce je také důsledné vedení dokumentace o prováděných preventivních opatřeních a shromažďování odborných zpráv. (Národní pedagogický institut, 2012)

2.1.3 Školní speciální pedagog

Podle článku Němce (2019) statistiky MŠMT ČR ukazují rostoucí zájem škol o pozici školního speciálního pedagoga. Od roku 2014 se zvyšuje nejen počet školních speciálních pedagogů, ale zároveň i zájem o tento obor vzdělávání.

Školním speciálním pedagogem se může stát osoba, která získala magisterské vzdělání přímo v oboru zaměřeném na speciální pedagogiku, popřípadě absolvent magisterského vzdělání v jiném pedagogickém oboru, který si doplní odbornou kvalifikaci prostřednictvím specializačního kurzu zaměřeného na přípravu speciálních pedagogů. (Němec a kol., 2024)

Z výzkumu provedeného Němcem a kol. (2024) mezi školními speciálními pedagogy odhalil klíčové činnosti, které tito odborníci běžně vykonávají ve své praxi. Mezi hlavní úkoly patří podpora učitelů při práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, zajištění speciálně pedagogické péče a realizace reedukačních, kompenzačních a stimulačních intervencí. Důležitou součástí jejich práce je také diagnostika, depistážní činnost a poskytování poradenství. Nejvíce podpory potřebují žáci se specifickými poruchami učení, poruchami chování a problémy v komunikaci.

Školní speciální pedagog vykonává různé činnosti, které se zaměřují na podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a na spolupráci s učiteli, rodiči a dalšími odborníky. Jeho práce je klíčová pro včasné rozpoznání, diagnostiku a intervenci u žáků s různými

poruchami nebo jinými speciálními vzdělávacími potřebami, což jim pomáhá se lépe integrovat do školního prostředí. Jedním z hlavních úkolů školního speciálního pedagoga je screeningová činnost (depistáž), která spočívá v systematickém vyhledávání žáků s problémovými projevy chování nebo obtížemi ve vzdělávání. Takový screening je základem pro následnou diagnostiku a stanovení potřebné podpory. (Kucharská, 2013)

Dle Bartoňové (2019) provádí speciálněpedagogické diagnostické činnosti. Tím se rozumí hlubší zhodnocení speciálních vzdělávacích potřeb identifikovaných žáků. Díky diagnostice může školní speciální pedagog stanovit potřebné intervence a podporu.

Konzultační a poradenské činnosti jsou důležitou součástí práce školního speciálního pedagoga. Tato činnost zahrnuje pravidelné porady s učiteli, rodiči a dalšími odborníky, jejichž cílem je analyzovat situaci žáka a navrhnout vhodné postupy. Poradenství rodičům pomáhá lépe porozumět potřebám jejich dítěte a poskytovat mu podporu i mimo školní prostředí. S těmito činnostmi souvisí také metodická podpora, která zahrnuje pomoc učitelům při výběru a aplikaci vhodných metod pro práci s žáky se speciálními potřebami. Školní speciální pedagog připravuje metodické materiály, školení a doporučení, které učitelům pomáhají efektivně pracovat ve třídě. (Bazalová, 2023)

Intervenční činnost je nedílnou součástí práce školního speciálního pedagoga. Po diagnostice školní speciální pedagog často realizuje přímou intervenci s žákem, která zahrnuje například individuální práci zaměřenou na rozvoj specifických dovedností, kompenzačních technik či posílení sebevědomí žáka. Intervence je důležitá zejména tehdy, pokud žák vykazuje projevy, které vyžadují specializovaný přístup, a má zásadní význam pro jeho úspěšné začlenění do školního prostředí. (Švec, 2022)

2.1.4 Školní psycholog

Pozici školního psychologa může zastávat absolvent magisterského vzdělání v oboru psychologie, ideálně se zaměřením na školní nebo pedagogickou psychologii. Toto vzdělání mu poskytuje potřebné znalosti a dovednosti v diagnostice, poradenství, intervenci a prevenci, zaměřené na práci s žáky, rodiči a pedagogy ve školním prostředí. (MŠMT ČR, 2011)

Školní psycholog má zásadní roli při podpoře duševního zdraví a rozvoje žáků, čímž přispívá k vytvoření bezpečného a podpůrného školního prostředí. Soustředí se na diagnostiku a poradenství, aktivně identifikuje žáky, kteří mají problémy s učením nebo chováním, a poskytuje jim potřebnou intervenci s cílem tyto problémy odstranit. Kromě toho provádí individuální i skupinové konzultace a zaměřuje se na prevenci rizikového chování, jako je šikana. V krizových situacích poskytuje odbornou krizovou intervenci. Ve spolupráci s učiteli a rodiči poskytuje metodickou podporu a podílí se na zavádění inkluzivního přístupu ve vzdělávání. (Hubertová, 2014)

Výzkum, který realizovali Palová a Šmahaj (2020) se školními psychology, ukazuje, že mezi nejčastější činnosti těchto odborníků patří individuální práce s žákem, konzultace s rodiči a práce se třídním kolektivem. V rámci práce se třídou se školní psychologové nejčastěji věnují diagnostice třídního klimatu, prožitkovým hodinám, intervencím a dlouhodobé preventivní činnosti, do níž se aktivně zapojuje třídní učitel.

Z dalšího výzkumu, který provedli Kavenská, Smékalová a Šmahaj (2011), se dozvídáme, že studie v oblasti školní psychologie se nyní zaměřují hlavně na roli školních psychologů, jejich profesní identitu, náplň práce a spolupráci ve školním prostředí. Zatím se opomíjí témata jako osobnost psychologů, jejich strategie zvládnání pracovních nároků nebo ověřování metodik. Hlavním nedostatkem je nízká reprezentativnost vzorků, což souvisí s absencí sítě školních psychologů. Budoucí výzkum by měl využívat dlouhodobá šetření a zahraniční replikační studie pro hlubší vhled a lepší srovnání. Navzdory těmto limitům výzkum v oblasti školní psychologie vykazuje vzestupnou tendenci, což by mohlo přispět nejen k akademickému poznání, ale i k jeho aplikaci v praxi pro přesnější definování potřeb školního prostředí.

2.2 Činnosti školního poradenského pracoviště

Z předchozí kapitoly vyplývá jasné vymezení činností školního poradenského pracoviště a kompetencí jednotlivých pracovníků. Valentová a kol. (2013) ve své publikaci analyzují nejčastější problémy žáků, které jsou předmětem činnosti školního poradenského pracoviště. Mezi tyto problémy patří zejména potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, práce s nadanými žáky a podpora žáků se sociokulturním znevýhodněním. Tyto oblasti zůstávají i nadále aktuální, avšak je nezbytné reflektovat podle Národního pedagogického

institutu ČR (2024) také rostoucí počet žáků s odlišným mateřským jazykem a žáků ohrožených školním neúspěchem, na což upozorňují rovněž Francová a Páchová (2023).

2.2.1 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami je ten, jehož vzdělávací proces vyžaduje systematická podpůrná opatření z důvodu zdravotního postižení, poruch učení či chování, chronického onemocnění, sociálního znevýhodnění nebo jiných vývojových obtíží. (Michalík a kol., 2015)

Podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je zajišťována prostřednictvím podpůrných opatření přizpůsobených individuálním potřebám žáka, která vycházejí z odborné diagnostiky. Tu provádějí školská poradenská zařízení, která doporučují konkrétní úpravy ve výuce, hodnocení, použití kompenzačních pomůcek, zavedení individuálního vzdělávacího plánu nebo zajištění personální podpory, například asistenta pedagoga. (MŠMT ČR, 2011)

Školní poradenské pracoviště má klíčovou roli v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kde působí jako koordinátor vzdělávacího a podpůrného procesu a zajišťuje multidisciplinární přístup. Školní speciální pedagog připravuje individuální vzdělávací plány a poskytuje podporu žákům, učitelům a rodičům. Školní psycholog provádí krizové intervence, pomáhá rozvíjet sebehodnocení a motivaci, zatímco výchovný poradce koordinuje komunikaci mezi školou, poradenskými zařízeními a rodinou a podílí se na přípravě potřebné dokumentace. Školní metodik prevence se zaměřuje na vytváření pozitivního prostředí ve třídě, organizaci preventivních programů a podporu začlenění žáka do kolektivu. (MŠMT ČR, 2016)

2.2.2 Nadaní žáci

Nadaný žák je jedinec s mimořádnými schopnostmi v jedné nebo více oblastech, jako je intelekt, kreativita, umění, sport či řešení problémů. Tyto schopnosti přesahují běžné vzdělávací požadavky a často vyžadují speciální přístup, aby mohl žák svůj potenciál plně rozvinout. (Valentová a kol., 2013)

Podpora je realizována zejména prostřednictvím individuálního vzdělávacího plánu, který umožňuje obohacení učiva, akceleraci vzdělávání nebo účast na náročnějších projektech a

soutěžích. V rámci školního poradenského pracoviště školní speciální pedagog pomáhá s identifikací vzdělávacích potřeb, tvorbou individuálního vzdělávacího plánu a poskytuje metodickou podporu učitelům. Školní psycholog se zaměřuje na diagnostiku nadání, rozvoj socio-emočních dovedností a konzultace s rodiči a pedagogy. Podpora výchovného poradce a školního metodika prevence je shodná jako podpora u žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. (ČŠI, 2016)

2.2.3 Žáci s odlišným mateřským jazykem

Žák s odlišným mateřským jazykem je jedinec, jehož primární jazyk se liší od vyučovacího jazyka ve škole, což může ovlivnit jeho schopnost porozumět učivu, komunikovat a zapojit se do výuky. Tito žáci čelí jazykovým a často i kulturním bariérám, přičemž jejich pokrok závisí na individuálních faktorech, jako je délka pobytu v zemi či podpora v rodině. (Kostecká a kol., 2019)

Dle MŠMT ČR (2016) podpora žáků s odlišným mateřským jazykem spočívá v úzké spolupráci učitelů, asistentů pedagoga a pracovníků školního poradenského pracoviště, kteří se zaměřují na rozvoj jejich jazykových, vzdělávacích a sociálních dovedností. Učitelé přizpůsobují své výukové metody potřebám žáků, asistenti pedagoga poskytují přímou pomoc během výuky a pracovníci školního poradenského pracoviště se věnují jejich osobním i vzdělávacím potřebám. Školní psycholog podporuje žáky při zvládnutí adaptačních a emočních výzev, školní speciální pedagog navrhuje potřebná podpůrná opatření a vytváří individuální vzdělávací plány nebo plány pedagogické podpory. Výchovný poradce zajišťuje komunikaci a spolupráci mezi žákem, jeho rodinou a školou, zatímco školní metodik prevence pomáhá žákům lépe se začlenit do kolektivu. Tato propojená podpora přispívá k úspěšné integraci žáků do školního prostředí i společnosti.

2.2.4 Žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění

Podle Felcmanové a Habrové (2015) je žák s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění ten, jehož vzdělávací obtíže nejsou způsobeny zdravotním postižením, dlouhodobým onemocněním ani diagnostikovanými specifickými poruchami učení, ale vycházejí z nepříznivých sociálních podmínek. Tyto podmínky, například nevhodné rodinné zázemí nebo jiné životní okolnosti mimo školu, negativně ovlivňují jeho schopnost uspět ve vzdělávání.

Sociální znevýhodnění je tedy kategorií zahrnující žáky, kteří potřebují zvýšenou podporu ve škole kvůli vlivům, jež sami nemohou ovlivnit. V příručce od Bořkovcové a kol. (2013) se dočteme, že podpora ze strany školního poradenského pracoviště je zaměřena na zmírnění dopadů nepříznivých sociálních podmínek a vytvoření podmínek pro jeho úspěšné vzdělávání a začlenění do školního prostředí. Školní psycholog poskytuje psychologickou a emoční podporu, pomáhá žákovi zvládat stres vyplývající z jeho sociální situace, posiluje jeho sebevědomí a odolnost a zajišťuje pomoc v krizových situacích. Školní speciální pedagog zjišťuje vzdělávací potřeby žáka, navrhuje individuální vzdělávací plány a spolupracuje s učiteli na úpravě výuky podle potřeb žáka. Výchovní poradce zprostředkovává efektivní komunikaci mezi školou a rodinou. Školní metodik prevence se soustředí na předcházení rizikového chování a na podporu začlenění žáka do kolektivu. Celkově se snaží vytvořit podpůrné prostředí, které žákovi umožní překonat bariéry spojené se sociálním znevýhodněním.

2.2.5 Žáci ohrožení školním neúspěchem

Podle Smetáčkové a kol. (2023) zahrnuje podpora žáků ohrožených školním neúspěchem identifikaci rizik, realizaci podpůrných opatření a průběžnou evaluaci. Proces začíná třídním učitelem, který sleduje varovné signály, jako jsou zhoršení prospěchu, absence či změny v chování. Následně se zapojují odborníci školního poradenského pracoviště. Nedostatečná podpora zhoršuje výsledky a omezuje vzdělávací příležitosti, proto jsou klíčové včasné a cílené intervence pro prevenci školního neúspěchu.

Štukheilová (2019) v plánu podpory zmiňuje, že se podpora zaměřuje na identifikaci příčin obtíží, návrh podpůrných opatření a zlepšení výsledků i motivace ke vzdělávání. Školní psycholog podporuje žáka v budování sebevědomí a motivace, pomáhá zvládat stres a usnadňuje komunikaci mezi školou, rodinou a žákem. Školní speciální pedagog sestavuje individuální vzdělávací plán a přizpůsobuje výuku tak, aby odpovídala speciálním vzdělávacím potřebám žáka. Výchovní poradce zajišťuje koordinaci spolupráce mezi školou, rodinou a externími institucemi a doporučuje další podpůrné aktivity, například doučování. Školní metodik prevence se soustředí na prevenci rizikového chování a podporu začlenění žáka do kolektivu. Školní poradenské pracoviště navíc spolupracuje s externími

organizacemi, aby poskytlo dostatečnou podporu a pomohlo žákovi překonat překážky a dosáhnout úspěchu ve vzdělávání.

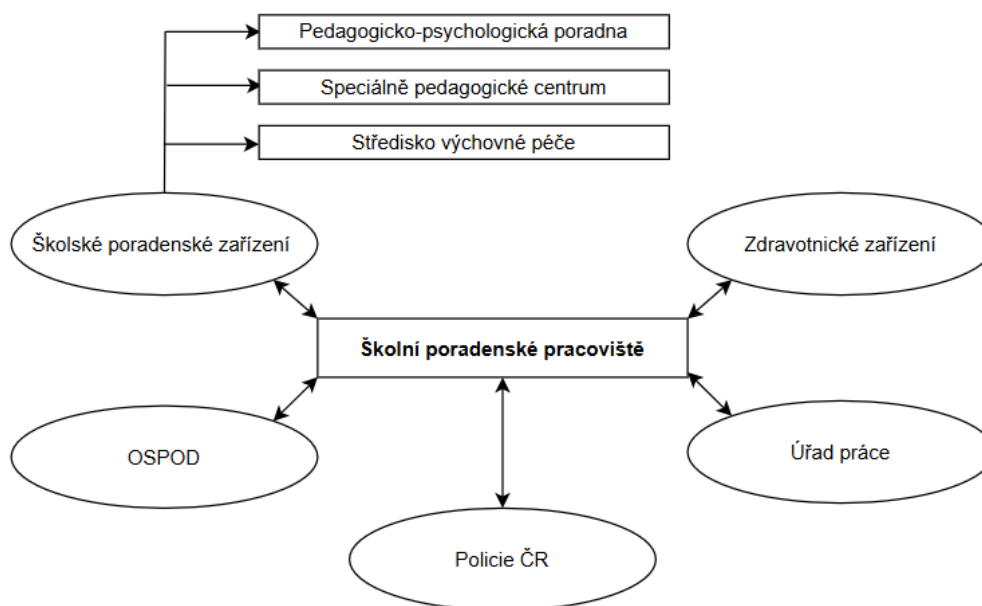
2.3 Spolupráce školního poradenského pracoviště

Spolupráce školního poradenského pracoviště s jednotlivými institucemi má zásadní význam pro zajištění komplexní podpory žáků, jejichž potřeby často přesahují možnosti běžné školní výuky. Cílem této spolupráce je zabezpečit žákům optimální podmínky pro vzdělávání, osobní rozvoj a sociální integraci. (Valentová a kol., 2013)

Podpora ve škole je zajišťována prostřednictvím třístupňového systému péče. Na prvním stupni se učitel zaměřuje na individualizaci výuky a přizpůsobuje své metody potřebám konkrétního žáka. Druhý stupeň zahrnuje činnost školního poradenského pracoviště, které obvykle připravuje plán pedagogické podpory spolu s vyučujícími učiteli pro daného žáka. Pokud tato opatření nepostačují, přechází se na třetí stupeň, kde se do podpory zapojuje školské poradenské zařízení, především pedagogicko-psychologická poradna. V určitých případech se přidává také speciálně pedagogické centrum, zaměřené na pomoc žákům se zdravotním postižením. (Hönigová, Mrázková, 2015)

V případě rodin, které se potýkají se sociálními problémy nebo rizikovými faktory, spolupracuje školní poradenské pracoviště s OSPODem. Tato spolupráce je klíčová pro ochranu dětí, ať už se jedná o případy zanedbávání nebo násilí v rodině. Další podporu nabízí střediska výchovné péče, která se specializují na žáky s vážnějšími výchovnými problémy, jako je šikana nebo záškoláctví. (Koutná, Kučerová, 2023)

Schéma 2: Spolupráce školního poradenského pracoviště

Zdroj: Autor (dle legislativních dokumentů)

Kucharská a kol. (2013) zmiňuje důležitou roli zdravotnických zařízení, která se podílí na péči o žáky s psychickými či zdravotními obtížemi ovlivňujícími jejich školní docházku. Ve spolupráci s psychiatry nebo dětskými psychology se škola snaží přizpůsobit výuku a vytváří režimová opatření odpovídající potřebám žáka. Policie ČR nabízí podporu v oblasti prevence a řešení rizikového či kriminálního chování, jako je šikana nebo kyberšikana, a realizuje preventivní programy, které přispívají k ochraně žáků. Školní poradenské pracoviště navíc úzce spolupracuje s úřady práce, především při poskytování kariérního poradenství žákům dokončujícím základní či střední školu, aby je informovalo o pracovních možnostech a pomohlo jim lépe se připravit na budoucí povolání.

3 Poradenství ve vzdělávání v zahraničí

3.1 Slovensko

Podle slovenského školského zákona č. 245/2008 Z. z. zajišťují klíčové služby v oblasti vzdělávacího poradenství Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (dále jen CPPPaP) a Centra speciálněpedagogického poradenstva (dále jen CŠPP). CPPPaP se zaměřuje na diagnostiku, intervenci při obtížích v učení, chování a adaptaci, kariérní poradenství a prevenci patologických jevů. CŠPP poskytuje podporu dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně diagnostiky, odborného poradenství a speciálně-pedagogické podpory, zahrnující návrh výukových metod, pomůcek a úprav prostředí.

Poradenství na slovenských školách zajišťuje školský podporný tím (dále jen ŠPT), který se zaměřuje na inkluzivní vzdělávání a podporu žáků, rodičů i pedagogů. Mezi jeho hlavní činnosti patří koordinace rozvoje inkluze, aplikace vzdělávacích strategií a spolupráce s poradenskými zařízeními. Členy ŠPT jsou školní speciální pedagog a odborní pracovníci školy, případně doplnění o kariérního či výchovného poradce nebo asistenty pedagoga. Klíčovou roli v týmu hrají speciální, sociální a léčební pedagogové, psychologové a logopedi. (Bezáková a kol., 2022)

Srovnání se systémem v České republice ukazuje podobnost v základním rozdělení funkcí. Česká pedagogicko-psychologická poradna odpovídá slovenskému CPPPaP a česká speciálně pedagogická centra plní roli slovenských CŠPP. ŠPT a školní poradenské pracoviště v České republice plní obdobnou funkci, avšak zásadní rozdíl spočívá ve složení odborného týmu. Například na Slovensku je součástí ŠPT sociální pedagog, který plní obdobnou roli jako školní metodik prevence v českém prostředí. V České republice je však zařazení sociálního pedagoga do školního poradenského pracoviště stále předmětem diskusí, což bylo podrobněji rozebráno v kapitole 2.

Krnáčová a Križo (2022) ve svém dokumentu zmiňují, že v mnoha slovenských školách odborníci ŠPT pracují téměř odděleně a nekoordinovaně, i když pracují se stejným žákem nebo skupinou. Jako rozdíl uvádí, že slovenský model klade důraz na přítomnost odborníků přímo ve škole, zato český systém je více rozdělený a spoléhá na propojení škol a externích služeb. Další rozdíl spočívá v organizaci a kapacitě služeb – na Slovensku je často jedno

centrum zodpovědné za větší geografický region, což může ztěžovat dostupnost služeb. U nás bývá struktura více decentralizovaná, což může přispívat k lepší dostupnosti.

Hlavní rozdíl mezi slovenským ŠPT a českým školním poradenském pracovišti spočívá v organizaci podpory. ŠPT poskytuje komplexní pomoc přímo ve škole, s důrazem na přítomnost odborníků, jako jsou sociální pedagogové, logopedi či léčební pedagogové. (Bezáková a kol., 2022) České školní poradenské pracoviště se více zaměřuje na prevenci, kariérní poradenství a implementaci opatření doporučených externími institucemi, jako jsou pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum, přičemž diagnostika je často zajišťována mimo školu. (Knotová, 2014)

3.2 Německo

Poradenství ve vzdělávání v Německu je organizováno na třech hlavních úrovních, které se liší zaměřením a personálním obsazením. Školní poradenství (Schulberatung) poskytují školy nebo specializovaná školní poradenská centra, kde pracují školní psychologové, pedagogové a někdy také sociální pracovníci. Tito odborníci pomáhají s volbou vzdělávací dráhy, řešením studijních obtíží nebo problémů chování a spolupracují s rodiči na překonávání obtíží ve škole. Kariérní poradenství (Berufsberatung) je primárně zajišťováno pracovníky Spolkové agentury práce (Bundesagentur für Arbeit), kde působí kariérní poradci, kteří pomáhají mladým lidem i dospělým s volbou povolání, přípravou na pracovní trh a orientací v možnostech dalšího vzdělávání. Speciální poradenství se zaměřuje na děti a mládež se speciálními vzdělávacími potřebami a poskytují ho speciálně pedagogická centra (Sonderpädagogische Beratung), kde působí speciální pedagogové, terapeuti, logopedi a další odborníci na podporu inkluze a individuálního rozvoje žáků. Tento systém propojuje různé úrovně poradenství a odborníky, kteří společně přispívají k řešení širokého spektra vzdělávacích a osobních potřeb. (Souza, 2023)

Díky článku Gieseke a Stimme (2023) a knize Valentové a kol. (2013) můžu porovnat poradenství v Německu a Česku. Poradenství ve vzdělávání v Německu a České republice se liší především v organizaci, personálním obsazení a přístupu k inkluzi. Německý systém je decentralizovaný, přičemž školní poradenské služby jsou často sdíleny s externími institucemi, jako jsou školní poradenská centra a Spolková agentura práce. Kariérní poradci v Německu působí mimo školní prostředí jako zaměstnanci Spolkové agentury práce,

zatímco v Česku tuto roli zajišťují přímo školní výchovní poradci. Sociální pracovníci jsou běžnou součástí německých školních poradenských týmů, ale v českých školách tato pozice systematicky chybí. Speciální poradenství v Německu probíhá převážně prostřednictvím speciálně pedagogických center Sonderpädagogische Beratung, která poskytují komplexní podporu, ale méně přímo ve školách. Naopak český systém je více integrovaný do škol, přičemž externí služby, jako pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra, hrají klíčovou roli při diagnostice. Dalším rozdílem je financování – německý systém, řízený spolkovými zeměmi, vykazuje regionální rozdíly v dostupnosti a kvalitě služeb, zatímco český systém je státní a zajišťuje rovnoměrnější dostupnost služeb napříč regiony.

3.3 Velká Británie

V knize Hooley a Andrews (2018) se dočteme, že poradenství ve vzdělávání ve Velké Británii je rozděleno do několika klíčových oblastí, které se zaměřují na podporu žáků, rodičů a škol. Jednou z hlavních složek je kariérní poradenství (Careers Guidance), které poskytují jak školy, tak externí instituce. Kariérní poradci (Careers Advisers) pomáhají žákům s výběrem vzdělávací dráhy, pracovních příležitostí nebo odborných stáží. Pracují buď přímo ve školách, nebo v externích poradenských službách.

Další významnou oblastí, kterou zmiňuje Kolečková (2019) je podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, která se rozděluje na žáky bez postižení (SEN) a žáky s postižením (SEND). Tu koordinují speciální koordinátoři (SENCOs) přímo na školách. SENCOs jsou odpovědní za identifikaci speciálních potřeb žáků, zajištění podpory ve vzdělávacím procesu a vypracování individuálních plánů. Tito odborníci často spolupracují s místními úřady a dalšími specialisty, jako jsou školní psychologové nebo logopedi.

Další důležitou součástí systému je školní poradenská služba (School Counselling Services), která se zaměřuje na emocionální a psychologickou podporu žáků. Tuto službu zajišťují školní poradci (School Counsellors), kteří pomáhají žákům zvládat stres, problémy s duševním zdravím nebo sociální potíže. Spolupracují také se sociálními pracovníky, kteří podporují žáky i jejich rodiny v řešení komplexních problémů. Důležitou roli v poradenském systému hrají také neziskové organizace, jako například Place2Be nebo Young Minds, které poskytují specializované programy na podporu duševního zdraví a inkluze. (McArthur, 2016)

Na základě informací od Hooley a Andrews (2018), Kolečkové (2019), McArthura (2016) a Valentové a kol. (2013) vidíme určité rozdíly v poradenství ve Velké Británii a České republice. Poradenství ve vzdělávání v obou zemích má společný cíl podpory žáků, rodičů a škol, ale liší se v organizaci a zaměření. Britský systém je více rozdělený oproti Českému. Kariérní poradenství zajišťují externí instituce a je silně propojené s trhem práce. V Česku je kariérní poradenství integrováno do školních poradenských pracovišť a realizují ho výchovní nebo kariérní poradci, přičemž spolupráce s externími organizacemi není tak rozvinutá. Oba systémy podporují inkluzi žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale liší se přístupem. Britský systém spoléhá na školní koordinátory SENCOs, zatímco český využívá školní poradenská pracoviště spolupracující s externími pedagogicko-psychologickými poradnami a speciálně pedagogickými zařízeními. Británie klade větší důraz na duševní zdraví prostřednictvím školních poradců a neziskových organizací, zatímco v Česku tuto oblast pokrývají školní psychologové, jejichž kapacita je však omezená. Dalším rozdílem je zapojení sociálních pracovníků či pedagogů, kteří jsou v Británii běžnou součástí poradenského systému a pomáhají řešit sociální problémy žáků i rodin. V České republice tato role systematicky chybí což již bylo zmíněno, a podobné úkoly plní spíše výchovní poradci.

Shrnutí teoretických východisek

Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na analýzu školních poradenských pracovišť na základních školách v České republice. Hlavní pozornost je věnována poradenství v českém kontextu, legislativnímu rámci a organizaci školních poradenských pracovišť. Zároveň je problematika poradenství ve vzdělávání stručně představena ve třech vybraných zahraničních městech. Klíčový legislativní základ pro poradenství tvoří zákon č. 561/2004 Sb., vyhláška č. 72/2005 Sb., vyhláška č. 27/2016 Sb., včetně jejich pozdějších novelizací.

Školní poradenské pracoviště bylo zřízeno s cílem poskytovat komplexní a systematickou podporu nejen žákům, ale i jejich rodičům a pedagogům. Vzdělávací systémy uznávají propojení výuky s psychickým, sociálním a emočním rozvojem žáků, proto pracoviště řeší specifické poruchy učení, rizikové chování, krizové situace či sociální inkluzi. Jeho přítomnost ve škole zajišťuje snadnou dostupnost podpory a rychlou reakci na problémy, což usnadňuje jejich řešení a přispívá k pozitivnímu školnímu klimatu. Z toho plyne, že

školní poradenské pracoviště by mělo mít pozitivní vliv na žáky i školní prostředí. Individuální podpora zlepšuje akademické výsledky, posiluje sebevědomí žáků a pomáhá jim zvládat osobní výzvy.

Podle Valentové a kol. (2013) a Národního pedagogického institutu (2024) patří mezi nejčastější problémy žáků otázky týkající se speciálních vzdělávacích potřeb, nadaných žáků, žáků se sociokulturním znevýhodněním a žáků s odlišným mateřským jazykem.

Školní poradenské pracoviště by mělo úzce spolupracovat s pedagogy a školskými poradenskými zařízeními při řešení obtíží žáků. Tento multidisciplinární přístup umožňuje komplexní a efektivní podporu žáků v různých situacích. Vystává však otázka, zda je dostatečné, aby poradenské pracoviště tvořil pouze výchovný poradce a školní metodik prevence.

Z výzkumu Bartoňové a kol. (2019) se ukazuje, že pro efektivní podporu žáků je nezbytné, aby součástí školního poradenského pracoviště byli také školní psycholog a školní speciální pedagog. Školní psycholog se zaměřuje na prevenci negativních jevů a komunikaci s rodiči, zatímco školní speciální pedagog podporuje inkluzi a práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Spolupráce těchto odborníků s učiteli a školskými poradenskými zařízeními přispívá k lepšímu řešení problémů žáků a zkvalitnění vzdělávacího procesu. Klíčovým faktorem pro efektivní fungování poradenského pracoviště je rovněž podpora vedení školy a aktivní zapojení pedagogů, bez nichž mohou být intervence méně účinné.

V závěrečné části teoretického přehledu je porovnáno poradenství v České republice s poradenskými systémy na Slovensku, v Německu a ve Velké Británii. Z analýzy vyplývá, že český poradenský systém je nejvíce podobný slovenskému modelu.

Praktická část

4 Metodologie výzkumu

V této kapitole se zaměřím na průběh výzkumného šetření, který tvoří základ mé práce. Nejprve budou vymezeny cíle výzkumu a formulovány výzkumné otázky. Následně bude představen metodologický rámec zahrnující metody sběru a analýzy dat.

4.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je identifikace nejčastějších problémových oblastí, které jsou řešeny v rámci činnosti školního poradenského pracoviště, a analýza spolupráce s pedagogy a zákonnými zástupci žáků při nastavování vhodných podpůrných opatření. Výzkum se zaměří na proces implementace daných opatření například prostřednictvím plánu pedagogické podpory či individuálního vzdělávacího plánu a na faktory ovlivňující úspěšnost nastavených podpůrných opatření.

Dále bude sledována kooperace pracovníků školního poradenského pracoviště v závislosti na personálním obsazení poradenského týmu v rámci základní školy. Výzkum se zaměří na to, jak rozdílné pracovní složení školního poradenského pracoviště ovlivňuje poskytování podpory žákům a funkčnost interdisciplinární spolupráce v rámci školního prostředí.

S ohledem na stanovené hlavní a dílčí cíle byly formulovány výzkumné otázky:

- 1. Jaké jsou nejčastější problémy žáků, kterými se školní poradenské pracoviště zabývá, a jaká podpůrná opatření jsou pro žáky nastavována?**
- 2. Jak spolupracují pracovníci školního poradenského pracoviště s pedagogy a rodiči při nastavování a realizaci podpůrných opatření pro žáka a jaké faktory tuto spolupráci ovlivňují?**
- 3. Jak se liší způsob práce školního poradenského pracoviště v závislosti na personálním obsazení pracoviště?**

4.2 Metoda sběru dat

Pro sběr dat jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor, jelikož mi umožňuje klást doplňující otázky vycházející z odpovědí respondentů. Tato metoda mi zároveň poskytuje možnost požádat o upřesnění nejasných odpovědí a flexibilně přizpůsobit pořadí otázek podle

průběhu rozhovoru. Před samotnou realizací rozhovorů jsem provedla analýzu školních dokumentů, čímž jsem získala další data do výzkumu.

Dle Hendla (2016) je polostrukturovaný rozhovor takový, který obsahuje pečlivě formulované otevřené otázky, usnadňuje orientaci v přepsaném záznamu. Tato vlastnost představuje významnou výhodu pro následnou analýzu.

Pro zajištění kvality a důvěryhodnosti výzkumu byla aplikována metoda triangulace. Nejprve byla provedena analýza školní dokumentace dostupné na oficiálních webových stránkách instituce, na jejímž základě byly sedmi respondentům kladeny totožné otázky v rámci rozhovorů. Výstupem analýzy dokumentů a rozhovorů s pracovníky školního poradenského pracoviště bylo sepsání případové studie školy. V návaznosti na odpovědi respondentů byl následně vytvořen on-line dotazník, který reflektoval získaná zjištění. Klíčové otázky z rozhovorů, relevantní pro výzkum, byly do tohoto dotazníku zahrnuty s cílem rozšířit a ověřit získaná data.

4.3 Metoda analýzy dat

Pro analýzu dat jsem zvolila metodu porovnání případů. Jak uvádí Hendl (2016), tato metoda umožňuje analyzovat každý jednotlivý případ samostatně a následně porovnat získané výsledky. Tento přístup mi zároveň poskytuje možnost detailněji charakterizovat jednotlivé školy a poskytnout o nich širší kontext.

Na základě těchto kroků jsem dospěla k závěrům, které budou prezentovány v závěrečné části práce:

1. Analýza dokumentů škol

Pro analýzu byla vybrána výroční zpráva z roku 2023/2024 a školní preventivní program každé školy.

2. Sepsání popisu škol

Na základě analýzy dokumentů byl sepsán popis škol.

3. Přepsání rozhovorů

K přepisu rozhovorů jsem využila doslovnou transkripci.

4. Analýza dat – otevřené kódování

Pro analýzu dat jsem aplikovala metodu otevřeného kódování. Kódy jsem pojmenovávala deskriptivním způsobem, tedy na základě vlastního označení, reflektujícího obsah odpovědí. Zaměřila jsem se na identifikaci opakujících se slov, slovních spojení a tematických podobností v rozhovorech. Proces kódování jsem prováděla manuálně přímo do tištěných prepisů rozhovorů. (ukázka viz Příloha č. 3)

5. Vytvoření kategorií

Vytvořené kódy jsem na základě jejich charakteristik seskupovala do tematických kategorií, které jsem následně deskriptivně pojmenovala tak, aby co nejlépe vystihovaly jejich obsah. (ukázka viz. Příloha č. 4)

6. Vytvoření karet

Pro přehlednost byly na základě kódů a jejich přiřazení do jednotlivých kategorií vytvořeny individuální karty respondentů. Tyto karty obsahovaly souhrnný text sestavený z odpovědí získaných během rozhovorů, čímž mi umožnily systematickou analýzu a porovnání jednotlivých výpovědí. (ukázka viz. Příloha č. 5)

7. Sepsání dvou případových studií

Na základě prepisu rozhovorů, označení kódů a jejich zařazení do kategorií jsem vypracovala podrobnější případovou studii pro dvě vybrané školy. Při sepsání případových studií jsem využila také popis škol získaný z dokumentární analýzy. Hlavní pozornost jsem věnovala fungování školního poradenského pracoviště, pracovním činnostem jednotlivých členů týmu a spolupráci pracoviště se školským poradenským zařízením. V obou případových studiích jsem pracovala s doslovnými odpověďmi respondentů, které jsou uvedeny v uvozovkách a psány kurzívou.

8. Sepsání odpovědí na výzkumné otázky z rozhovorů

Pomocí vytvoření kategorií a k nim přiřazeným kódům sepsuji odpovědi na výzkumné otázky.

9. Vytvoření on-line dotazníku

Na základě analýzy odpovědí respondentů a vytvořených kategorií byl sestaven on-line dotazník. Jeho otázky byly koncipovány s cílem reflektovat stanovené výzkumné otázky a sloužily k ověření a doplnění dat získaných z rozhovorů.

10. Zpracování dat z on-line dotazníku

Získaná data z on-line dotazníku byla zpracována do tabulkové podoby.

11. Porovnání dat z rozhovorů a on-line dotazníku

Následně byla data analyzována a porovnána s odpověďmi získanými z rozhovorů, čímž byla doplněna a kontextualizována původní zjištění.

12. Sepsání konečných výsledků

Jako poslední krok sepisují výsledky z realizovaných rozhovorů a on-line dotazníku.

4.3.1 Otevřené kódování

Metoda otevřeného kódování umožňuje rozdělit text na jednotlivé analytické jednotky, kterými mohou být slova, věty nebo odstavce. Každé jednotce je přiřazen kód, jenž ji odlišuje od ostatních. Tyto kódy jsou následně systematicky seskupovány do kategorií na základě jejich podobnosti nebo vnitřní souvislosti. Tento proces umožňuje vytvořit souvislý příběh, který se zaměřuje na jev, jenž je předmětem výzkumu. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Během analýzy dat bylo vytvořeno dvacet jedna kódů a ty byly přiřazeny do šesti kategorií. Seznam kategorií s přiřazenými kódy:

I. Kategorie – Školní poradenské pracoviště

1. Kód – Přínos školního poradenského pracoviště
2. Kód – Spolupráce školního poradenského pracoviště
3. Kód – Problémy u žáků
4. Kód – Práce školního poradenského pracoviště
5. Kód – Asistenti pedagoga

II. Kategorie – Pracovníci školního poradenského pracoviště

6. Výchovný poradce
7. Školní metodik prevence
8. Školní speciální pedagog
9. Školní psycholog
10. Rozšířený model školního poradenského pracoviště

III. Kategorie – Spolupráce školního poradenského pracoviště se školským poradenským zařízením a dalšími externími zařízeními

11. Spolupráce se školským poradenským zařízením

12. Doporučení do školského poradenského zařízení
13. Doporučení z školského poradenského zařízení
14. Pedagogicko-psychologická poradna
15. Speciálně pedagogické centrum
16. Externí zařízení

IV. Kategorie – Spolupráce školního poradenského pracoviště s rodiči

17. Spolupráce s rodiči

V. Kategorie – Spolupráce školního poradenského pracoviště s pedagogy

18. Školní klima
19. Školní poradenské pracoviště a pedagogové

VI. Kategorie – Podpůrná opatření

20. Podpůrná opatření
21. Učitelé a podpůrná opatření

5 Průběh a výsledky výzkumného šetření

Tato kapitola se zaměřuje na průběh sběru dat, který probíhal ve třech fázích. Bude zde detailně popsán výběr výzkumného vzorku a charakteristika respondentů zapojených do šetření. Součástí kapitoly budou také dvě případové studie škol, na nichž byly rozhovory realizovány. Závěr kapitoly bude tvořit souhrn výsledků výzkumu.

5.1 Etapa 1 – analýza školních dokumentů

Výzkum jsem začala analýzou dokumentů škol, které jsou dostupné na jejich webových stránkách. Především šlo o školní preventivní program a výroční zprávu z roku 2023/2024, neboť v období psaní diplomové práce nebyla ještě zveřejněna aktuální výroční zpráva. Následně jsem dohledala poslední zprávy od České školní inspekce na vybrané školy, které jsou dostupné na webu České školní inspekce.

Na základě analýzy dostupné dokumentace jsem vypracovala podrobný popis jednotlivé školy. Struktura popisu zahrnovala základní charakteristiku školy, personální složení, počet tříd, organizaci a fungování školního poradenského pracoviště, specifikaci pracovních náplní jeho zaměstnanců, informace o podpůrných opatření a závěry vyplývající ze zprávy České školní inspekce.

Tato analýza mi poskytla celkový přehled o škole, což eliminovalo potřebu získávat tyto informace přímo od jejich pracovníků během rozhovoru.

5.2 Etapa 2 – polostrukturovaný rozhovor

V této fázi byla realizována série rozhovorů ve škole.

Předem stanovené otázky a podotázky byly pro větší přehlednost systematicky rozděleny do čtyř tematických okruhů.

První okruh se zaměřoval na obecné charakteristiky školního poradenského pracoviště.

Druhý okruh byl orientován na konkrétní pracovní činnosti jednotlivých členů školního poradenského pracoviště a na případné problémy, se kterými se setkávají při realizaci podpůrných opatření.

Třetí okruh se soustředil na názory pracovníků školního poradenského pracoviště na rozšířený model tohoto pracoviště.

Čtvrtý okruh byl věnován otázkám týkajícím se spolupráce školního poradenského pracoviště se školskými poradenskými zařízeními, rodiči a pedagogickými pracovníky.

Podotázky jsou uvedené u jednotlivých otázek.

Otázky byly kladeny postupně. V případě, že respondent již v průběhu odpovědi zodpověděl některou z následujících otázek, byla tato otázka a jeho odpověď zopakována, aby měl možnost svou odpověď doplnit či upřesnit.

Seznam otázek:

I. Okruh – Informace o školním poradenském pracovišti

1. V čem obecně vidíte přínos ve fungování všech školních poradenských pracovišť?
2. Jaká je Vaše role v rámci školního poradenského pracoviště?
  - a) Jaká je Vaše náplň práce?
3. Jaké je Vaše vzdělání?
4. Jaké jsou Vaše zkušenosti v rámci poradenství?
5. Jak jsou rozděleny kompetence pracovníků školního poradenského pracoviště?

II. Okruh – Činnosti školního poradenského pracoviště a problémy

6. Jaké problémy v rámci školního poradenského pracoviště Vy osobně řešíte?
7. Jaká podpůrná opatření jsou nastavována pro jednotlivé problémy, které řešíte?
  - a) Jak probíhá předmět speciálně pedagogické péče?
8. Setkáváte se/zaznamenáváte problémy s přijetím podpůrných opatření ze strany učitelů či rodičů?
  - a) Zaznamenáváte nějaké překážky při realizaci podpůrných opatření?
  - b) Jak tyto problémy řešíte?
9. Má školní klima vliv na práci školního poradenského pracoviště nebo přijetí podpůrných opatření? Pokud ano, jaký vliv?
10. Jak probíhá proces doporučení žáka do školského poradenského zařízení?
11. Jak probíhá kontrola/vyhodnocení úspěšnosti nastavených podpůrných opatření pro žáka?

12. Jak probíhá spolupráce mezi členy školního poradenského pracoviště?

a) Jak Vaše pracoviště spolupracuje při práci s žákem?

III. Okruh – Rozšířený model školního poradenského pracoviště

13. Jaká pozitiva vidíte v rozšířeném modelu školního poradenského pracoviště? Tedy že je součástí školní speciální pedagog a školní psycholog?

a) V čem konkrétně vidíte přínos těchto dvou pracovníků?

14. Je za Vás dostačující, aby byl součástí pracoviště pouze výchovný poradce a školní metodik prevence? Proč ano, ne?

IV. Okruh – Spolupráce

15. Jak probíhá spolupráce se školským poradenským zařízením?

a) Kvůli čemu nejčastěji spolupracujete/kontaktujete školské poradenské zařízení?

b) Jaké máte zkušenosti se spoluprací se školským poradenským zařízením?

16. Jak probíhá spolupráce s rodiči?

a) Jaké formy spolupráce využíváte?

b) S jakým přístupem ze strany rodičů se setkáváte v souvislosti se zavedenými opatřeními?

17. Jak probíhá spolupráce s pedagogy a vedením školy?

a) S čím se na Vás nejčastěji obrací pedagogové? S jakým problémem, situací?

18. Jak probíhá spolupráce s asistenty pedagoga?

a) Řídí školní poradenské pracoviště asistenty pedagoga? Jak?

19. S jakými problémy jste se setkali v rámci spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, rodiči, pedagogy či dalšími externími zařízeními?

5.2.1 Provedení rozhovoru

Realizováno bylo celkem sedm rozhovorů, které probíhaly přímo na pracovišti respondentů, tedy ve školním prostředí. S ohledem na zachování soukromí a navázání bližšího kontaktu byly rozhovory vedeny individuálně, vždy pouze mezi mnou a jedním respondentem. Každý rozhovor trval přibližně hodinu a čtvrt a uskutečnily se na přelomu února a března roku 2025.

V této práci nejsou zmíněna jména respondentů a názvy škol jsou změna z důvodu anonymizace dat.

5.2.2 Etické zásady

Etické zásady byly dodrženy zejména prostřednictvím principu dobrovolné účasti respondentů. Všichni účastníci byli předem informováni o cíli rozhovoru, povaze výzkumu a způsobu anonymizace získaných dat. Během rozhovoru měli možnost odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku nebo kdykoli ukončit svou účast. Před zahájením rozhovoru podepsali informovaný souhlas, který obsahoval detailní informace o etických zásadách výzkumu (viz Příloha č. 1). Vzhledem k tomu, že všichni respondenti byli dospělí, nebyl vyžadován souhlas zákonného zástupce.

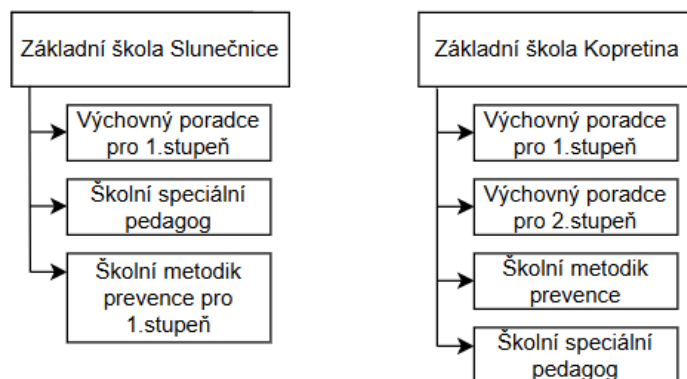
5.2.3 Výběr vzorku

Rozhovory byly realizovány na dvou základních školách situovaných ve větším lázeňském městě v Karlovarském kraji. S ohledem na zaměření výzkumu byli jako respondenti zvoleni výhradně pracovníci školního poradenského pracoviště.

Po stanovení tématu diplomové práce jsem měla jasnou představu o školách, které bych chtěla do výzkumu zapojit. Proto jsem kontaktovala zástupce ředitelů těchto škol s žádostí o možnost realizace rozhovorů s jejich pracovníky školního poradenského pracoviště. První škola poskytla souhlas přibližně týden po podání žádosti. Odpověď druhé školy byla časově náročnější, trvala přibližně měsíc, a v průběhu této doby jsem musela školu znovu kontaktovat.

Na základní škole Kopretina se podařilo realizovat rozhovor se všemi členy školního poradenského pracoviště tedy s výchovným poradcem pro první a druhý stupeň, školním metodikem prevence a školním speciálním pedagogem. Na základní škole Slunečnice se z důvodu dostupnosti a ochoty respondentů rozhovoru zúčastnil pouze výchovný poradce pro první stupeň, školní metodik prevence pro první stupeň a školní speciální pedagog, který působí i ve speciálně pedagogickém centru.

Schéma 3: Přehled respondentů

Zdroj: Autor (dle legislativních dokumentů)

5.2.4 Případové studie škol

Nyní, díky rozhovorům s pracovníky školního poradenského pracoviště a analýze dokumentů, představím dvě základní školy. Pro zajištění přehlednosti je text členěn do několika podnadpisů, které jsou v každé případové studii tematicky jednotné.

Doslovné odpověďmi jednotlivých respondentů jsou v textu uvedeny v uvozovkách a psány kurzívou.

Případová studie 1 – Základní škola Kopretina

Základní informace o škole

Škola se nachází na sídlišti ve větším lázeňském městě v Karlovarském kraji. Maximální kapacita školy je 820 žáků. Výuka na škole probíhá v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, přičemž škola se profiluje mottem: „*Tvořivá škola – Šance pro každého*“. Hlavní budova je bezbariérová.

Na škole působí celkem 62 pedagogických pracovníků, 3 vychovatelky školní družiny, 9 asistentů pedagoga a 16 zaměstnanců zajišťujících provoz školy.

Na prvním stupni funguje celkem 12 tříd, zatímco na druhém stupni je 15 tříd. Součástí nabídky školy je i přípravná třída.

Školní poradenské pracoviště

Školní poradenské pracoviště zahrnuje výchovné poradce pro první a druhý stupeň, školního metodika prevence, školního speciálního pedagoga a logopeda. Součástí týmu je také poradce pro žáky z Ukrajiny.

Všichni pracovníci shledali důležitost školního poradenského pracoviště v tom, že mají komplexní přehled o školní populaci, respektive že mají detailní přehled o žácích s rizikovým chováním či speciálními vzdělávacími potřebami. Výchovný poradce pro druhý stupeň uvedl: *„Pracoviště je výhodou pro předávání aktuálních informací, které jsou potřeba řešit. Díky tomu máme přehled o žácích.“* Další klíčovou funkcí pracovníků pracoviště je poskytování metodické podpory učitelům, přičemž se aktivně podílí na prevenci a řešení kázeňských problémů i studijních neúspěchů žáků. Výchovný poradce pro první stupeň vidí přínos pracoviště v tom, že každý pracovník se specializuje na konkrétní oblast, kterou řeší, což umožňuje komplexní a efektivní fungování celého pracoviště. Dle jeho slov: *„Každý člen má svou specifickou oblast, kterou řeší a ty oblasti jsou úzce propojeny. Díky spolupráci pracoviště škola funguje jako celek.“* Důležité je i poskytování poradenských služeb pro žáky, rodiče a učitele a vzájemná spolupráce.

Náplň práce školního poradenského pracoviště

Pracoviště se zaměřuje na řešení klíčových problémových oblastí, mezi které patří vysoká absence žáků, šikana, kyberšikana, sebepoškozování, školní neúspěch, podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, integrace žáků cizinců a kariérní poradenství.

Kompetence pracovníků jsou rozděleny dle jejich oboru zaměření nebo si práci po domluvě rozdělí. Podle školního speciálního pedagoga je práce rozdělena následovně: *„Já dělám hodně doporučení. Pracuji s ním a hlídám jeho platnost. Obecně se věnuji žákům s podpurným opatřením. Výchovný poradce se věnuje výchovným problémům a kariérnímu poradenství a metodička prevence zas šikaně a prevenci sociálně patologických jevů. Vždy se domluvíme, co kdo bude dělat.“*

Náplň práce jednotlivých pracovníků je následující:

Výchovný poradce pro první stupeň: péče o žáky s výchovnými problémy a výukovými obtížemi; depistáž nadaných žáků a zajištění diagnostiky; evidence nadaných žáků;

shromažďování zpráv od školských poradenských zařízení; metodická i informační podpora pro pedagogy; kontaktní osoba pro orgán sociálně-právní ochrany dětí; svolávání a účast na výchovné komisi; poradenství pro žáky a rodiče.

Výchovný poradce pro druhý stupeň: zejména kariérní poradenství pro žáky osmé a deváté třídy; podpora vycházejících žáků při výběru dalšího vzdělávání a pomoc s podáním přihlášek na střední školy; účast na výchovných komisích.

Školní metodik prevence: prevence šikany a kyberšikany; koordinace preventivních programů školy; řešení krizových situací v rámci školy; poskytování konzultací pedagogům, žákům a zákonným zástupcům; účast na výchovných komisích.

Školní speciální pedagog: komunikace se školským poradenským zařízením; depistáž žáků se speciálními vzdělávacími potřebami; tvorba a kontrola individuálních vzdělávacích plánů společně s třídním učitelem; zajištění podpůrných opatření a speciálních pomůcek pro žáka; poradenství pro pedagogy.

Všichni pracovníci kromě školního metodika prevence mají potřebné vzdělání pro vykonávání jejich funkce. Dle slov školního metodika prevence: *„Mám vystudovaného magistra na pedagogické fakultě, ale metodika prevence nijak vystudovaného nemám. Nemám žádný kurz a ani si ho neplánuji dodělat“*

Spolupráce pracovníků školního poradenského pracoviště

Pracovníci školního poradenského pracoviště se pravidelně scházejí, a to vždy jednou za čtrnáct dní. Během těchto setkání dochází k výměně informací, analýze aktuálních problémů žáků, návrhu adekvátních opatření a evaluaci účinnosti již realizovaných intervencí. Výchovný poradce pro první stupeň řekla: *„Schůzky jsou každých čtrnáct dní, ale někdy i častěji, protože se kontaktujeme nebo vyhledáme. Problém se řeší hned a nemusíme čekat na naše setkání.“*

Spolupráce školního poradenského pracoviště s pedagogy

Pedagogové mají možnost kdykoli konzultovat své podněty a problémy s pracovníky školního poradenského pracoviště. Pravidelně se konají pedagogické rady – na začátku školního roku, v pololetí a na jeho konci – kde mohou pedagogové diskutovat o aktuálních výchovných a vzdělávacích situacích.

Pracovníci pracoviště jsou pedagogům vždy k dispozici. Školní speciální pedagog uvedl: *„Komunikace s vedením školy i s kolegy probíhá vždy podle potřeby a problémů. Nečeká se na radu nebo na setkání. Je problém? Jde se řešit hned.“*

Pedagogové se na pracovníky školního poradenského pracoviště nejčastěji obracují v souvislosti s výukovými obtížemi žáků, výchovnými problémy, vysoké absenci žáka a komunikací s rodiči. Dle slov výchovného poradce pro druhý stupeň: *„Učitel vždy přijde a říká: Mám takový problém, rozmohl se takový nešvar. (smích) Většinou je to situace, kdy sám není schopen to zvládnout.“*

Školní poradenské pracoviště a asistenti pedagoga

I když je asistent pedagoga podpůrné opatření, školní poradenské pracoviště asistenty neřídí. Jejich řízení má na starosti zástupce školy a třídní učitel. *„Mají instrukce od třídního učitele, u kterých působí. I od nich vědí, jak s žákem pracovat a je seznámen s doporučením. Pokud by měl nějaký dotaz nebo nejasnost a třídní učitel by si nevěděl rady, je vždy možná konzultace s kterýmkoli členem našeho pracoviště“*, uvedl školní speciální pedagog. Evidenci doporučení má na starost školní speciální pedagog a ten má sepsané i asistenty pedagoga.

Spolupráce školního poradenského pracoviště se školským poradenským zařízením

Poradenské pracoviště úzce spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou a speciálně pedagogickým centrem, která se nacházejí ve stejném městě. Z výpovědí pracovníků školního poradenského pracoviště vyplývají rozdílné názory na spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. Školní speciální pedagog a školní metodik prevence hodnotí tuto spolupráci pozitivně. Jak uvedl školní metodik prevence: *„Já mám poměrně dobré zkušenosti, ale málo dávají asistenty žákům, i když to potřebuje“*. Jako velmi negativní zkušenost ze spolupráce hlavně s pedagogicko-psychologickou poradnou mají oba výchovní poradci. Výchovný poradce pro první stupeň řekl: *„Jako největší problém vidím to, že pracovnice pedagogicko-psychologické poradny napíší doporučení, ale dále se nezajímají o žáka. Nepřijdou se podívat do výuky, ani nekontaktují třídního učitele.“* Výchovný poradce pro druhý stupeň vypověděl: *„Oni často dají na to, co řeknou rodiče, a to je ovlivní. Vůbec nedají zřetel na zprávu o žákovi ze školy.“*

Problematické bývá již zmíněné doporučení od pedagogicko-psychologické poradny. S problémy se již setkali oba výchovní poradci a školní metodik prevence. Důvodem je právě ovlivnění pracovníků poradny na výpověď rodičů. Výchovný poradce pro druhý stupeň uvedl: „*Pak čteme doporučení a je to, jak kdyby to bylo napsané na jiné dítě. Vlastně jsou ta doporučení často i totožná.*“ Podobnou výpověď měl i školní metodik prevence: „*Často se stává, že doporučení od poradny jsou jak přes kopírák. Tím nechci nikoho urazit, jako co jiného tam mají psát. Ale občas ani nezmění, že když je to pro žáka, tak tam třeba píšou žákyně a tak.*“

Proces doporučení žáka do školského poradenského zařízení začíná nejdříve zpozorováním problémů žáka učitelem. Následně je pozván do školy zákonný zástupce a je seznámen s obtížemi žáka a dalším vhodným postupem, tedy vyšetřením ve školském poradenském zařízení. Rodič sám, nebo s pomocí třídního učitele žáka objedná na vyšetření a škola vyplní dotazník na žáka. Pak již probíhá samotný proces vyšetření a na základě toho vypracují doporučení pro školu a ta si pozve rodiče na osobní schůzku. Výchovný poradce pro druhý stupeň řekl: „*My si následně přivzeme rodiče a seznámíme je se vším z doporučení a snažíme se domluvit.*“ Škola poté respektuje doporučení a zajišťuje vhodná opatření.

Zpráva od České školní inspekce z roku 2024

Podle zprávy České školní inspekce z roku 2024 škola vyniká podporou spolupráce mezi žáky různého věku, efektivním naplňováním vzdělávacího programu, pestrou nabídkou mimoškolních aktivit a kvalitní spoluprací s partnery, což přispívá k modernímu a inkluzivnímu vzdělávání. Slabé stránky však zahrnují nedostatečnou metodickou podporu pro začínající pedagogy a asistenty, omezené sdílení zkušeností, nedostatečně rozvíjené metody aktivního učení a práci s analýzou vzdělávacích výsledků žáků, což omezuje cílené zlepšování kvality výuky. (ČŠI, 2024)

Případová studie 2 – Základní škola Slunečnice

Základní informace o škole

Škola se nachází v centru většího lázeňského města v Karlovarském kraji. Kapacita školy byla z původních 700 žáků navýšena na 780 v důsledku zvýšeného počtu žáků přicházejících

z Ukrajiny. Výuka probíhá v souladu s rámcovým vzdělávacím programem pro základní školy. Škola aktuálně nesplňuje požadavky na bezbariérový přístup.

Na škole působí celkem 44 pedagogických pracovníků, 4 vychovatelky školní družiny, 5 asistentů pedagoga a 17 provozních zaměstnanců.

Na prvním stupni je celkem 15 tříd a na druhém 13. Škola také nabízí přípravnou třídu.

Školní poradenské pracoviště

Školní poradenské pracoviště zahrnuje výchovné poradce pro první a druhý stupeň, z toho pouze jeden dělá i kariérní poradenství. Dále jsou zde dva metodikové prevence opět pro první a druhý stupeň a školní speciální pedagog, který své služby nabízí pouze v jeden pracovní den.

Přínos školního poradenského pracoviště vidí pracovníci především v poskytování podpory pro žáky a v odborném poradenství pro pedagogy. Školní speciální pedagog uvedl: *„Často radíme učitelům, jak s konkrétním žákem pracovat a přeci jen máme větší znalosti v poradenství oproti učitelům.“* Školní poradenské pracoviště také spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními. Dle slov výchovného poradce pro první stupeň: *„Je důležitá komunikace se školským poradenským zařízením a s nimi mluví jeden člověk. Tady na škole jsem to já.“* Klíčovým aspektem činnosti školního poradenského pracoviště je systematická evidence žáků s priznanými podpůrnými opatřeními. Toto pracoviště vede a pravidelně kontroluje příslušnou dokumentaci, včetně individuálních vzdělávacích plánů a plánů pedagogické podpory, přičemž sleduje jejich aktuálnost a platnost. Na této škole sleduje školní metodik prevence pro první stupeň změny v metodických pokynech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dle jeho slov: *„Tohle sleduji a sdělím to učitelům, protože běžný učitel by to nemusel při své práci stíhat vnímat.“* Díky přítomnosti školního speciálního pedagoga pracoviště ubírá práci pedagogicko-psychologické poradně. *„Jako speciální pedagog dělám rozvoj percepce a kdyby školní poradenské pracoviště nebylo, tak to spadá pod poradnu a ti by se z toho zbláznili.“*

Náplň práce školního poradenského pracoviště

Pracoviště vypracovává individuální výchovný plán. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, stejně jako pro žáky nadané a mimořádně nadané, jsou vytvářeny a pravidelně

kontrolovány plány pedagogické podpory nebo individuální vzdělávací plány. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se zaměřují na různé formy práce, časovou úpravu rozvrhu, přizpůsobení očekávaných výstupů, modifikaci hodnocení a zařazení předmětů speciálně pedagogické péče. Výchovní poradci a školní metodikové prevence vypracovávají na začátku každého školního roku *Program poradenských služeb školního poradenského pracoviště, Strategii předcházení školní neúspěšnosti* a preventivní program.

Kompetence pracovníků školního poradenského pracoviště jsou rozděleny na základě pracovní náplně, kterou každý pracovník podepisuje a jsou s ní seznámeni i ostatní pedagogové. „*Obecně je to tak, že metodička prevence řeší šikanu, kyberšikanu, kouření... obecně chování. Já jako výchovná poradkyně zase řeším vzdělávání, takže žáky nadané a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzájemně se ale s metodičkou doplňujeme, naše práce se hodně prolíná.*“

Náplň práce jednotlivých pracovníků je následující:

Výchovný poradce pro 1první stupeň: poradenství pro žáky, zákonné zástupce a učitele; řešení výchovných a vzdělávacích problémů; vedení dokumentace žáků s podpůrnými opatřeními; spolupráce se školským poradenským zařízením; péče o žáky nadané a se speciálními vzdělávacími potřebami; účast na výchovných komisích; práce s asistenty pedagoga.

Školní metodik prevence pro první stupeň: koordinace prevence a řešení rizikového chování; organizace preventivních programů; zajišťuje podporu při řešení krizových situací na škole; spolupráce s policií ČR, střediskem výchovné péče a orgánem sociálně-právní ochrany dětí; účast na výchovných komisích.

Školní speciální pedagog: poradenství pro žáky, zákonné zástupce a učitele; spolupráce s učiteli na úpravách výuky, individuálních vzdělávacích plánech a metodách práce; spolupráce při tvorbě plánů pedagogické podpory a individuálních vzdělávacích plánů; práce s žáky v rámci předmětu speciálně pedagogické péče; depistáž žáků; práce s asistenty pedagoga.

Všichni členové pracoviště mají magisterské vzdělání v oblasti vzdělávání a v případě školního metodika prevence a výchovného poradce je vzdělání doplněné o dvouleté specializační studium.

Spolupráce pracovníků školního poradenského pracoviště

Pracovníci školního poradenského pracoviště se nescházejí samostatně, avšak účastní se pravidelných měsíčních porad společně s pedagogy školy, kde jsou projednávány aktuální otázky a problematika žáků. *„Spolupráce probíhá individuálně, podle potřeby.“* Komunikace je kontinuální a identifikované problémy jsou řešeny bezodkladně.

Spolupráce školního poradenského pracoviště s pedagogy

Jak již bylo řečeno, spolupráce školního poradenského pracoviště s pedagogy probíhá na pravidelných měsíčních schůzkách. *„Zde se řeší dotazy učitelů, závažnější problémy, směrnice, vyhlášky a pokud se někdo účastnil školení, seznámí s obsahem zbytek pedagogů“* uvedl výchovný poradce pro první stupeň. Navíc se vždy na začátku školního roku, v pololetí a na konci školního roku konají pedagogické rady.

Učitelé se na pracovníky školního poradenského pracoviště nejčastěji obracejí v souvislosti s komplikovanou komunikací s rodiči žáků. Z tohoto důvodu se pracovník poradenského pracoviště často účastní schůzek mezi třídním učitelem a rodiči jako nestranný přisedící. Dále pedagogové konzultují s poradenským pracovištěm situace, kdy žák selhává ve vzdělávacím procesu nebo vykazuje problémové chování. Spolupráce se týká také kontaktování školského poradenského zařízení a výběru vhodných pomůcek pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Školní poradenské pracoviště a asistenti pedagoga

Školní poradenské pracoviště koordinuje činnost asistentů pedagoga, přičemž klíčovou roli v této spolupráci zastává školní speciální pedagog. V jeho nepřítomnosti tuto agendu přebírá výchovný poradce pro první stupeň. Díky působení školního speciálního pedagoga došlo k výraznému zlepšení práce asistentů pedagoga, jelikož pravidelně organizuje schůzky, vždy jednou za dva měsíce, na nichž jsou řešeny aktuální otázky a profesní potřeby asistentů. Mimo schůzky může asistent pedagoga individuálně přijít za školním speciálním pedagogem a poradit se. Školní speciální pedagog navíc zavedl deník asistentů. *„Mají tam papíry na*

týdenní zápis a tam v krátkosti píšou informace o průběhu výuky v týdnu. Je tam i měsíční hodnocení žáka. Zápis z jednání s rodiči a pedagogy.“

Spolupráce školního poradenského pracoviště se školským poradenským zařízením

Poradenské pracoviště úzce spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou a speciálně pedagogickým centrem, které se nachází ve stejném městě. Všichni pracovníci školního poradenského pracoviště hodnotí spolupráci pozitivně. Dle slov výchovného poradce pro první stupeň: *„Vždy si vyjdeme vstříc a nikdy nebyl s ničím problémem.“* Avšak problematické bývá doporučení z pedagogicko-psychologické poradny u kterého má školní metodik prevence a výchovný poradce pro první stupeň pocit, že se texty v jednotlivých doporučeních opakují. Školní metodik prevence pro první stupeň uvedl: *„Stává se, že jsou ta doporučení stejná. Jednou se mi stalo, že ani nezměnili jméno žáka.“* Stejně tak dodal výchovný poradce pro první stupeň: *„Také se setkávám s tím, že doporučení od poradny jsou téměř totožná, jak přes kopírák. Jak je to všechno stejné nebo velmi podobné u každého doporučení, tak to přestává bavit.“*

Na procesu doporučení žáka na vyšetření do školského poradenského pracoviště se všichni tři pracovníci shodli. Nejdříve třídní učitel a všichni ostatní učitelé žáka sledují ve výuce. Pokud zaznamenají problém u žáka, třídní učitel se jde poradit s pracovníky školního poradenského pracoviště nebo ihned kontaktuje rodiče a doporučí jim vyšetření žáka. Rodiče musí své dítě sami objednat do poradny a třídní učitel na žáka vyplní školní dotazník. Následně proběhne vyšetření a po komunikaci se školou školské poradenské zařízení vypracuje doporučení pro školu. Školní poradenské pracoviště si rodiče pozve do školy, seznámí je s doporučením a rodiče se mohou na vše ptát. Výchovný poradce pro první stupeň řekl: *„Rodiče si pozveme do školy, kde je se vším z doporučení seznámíme a vysvětlíme. Poté podepíšou papír, že všemu rozumí a budou plnit to, co mají. Třeba reedukaci.“* Doporučení se poté předá třídnímu učiteli a asistentovi pedagoga.

Zpráva od České školní inspekce z roku 2019

Podle zprávy České školní inspekce z roku 2019 patří mezi silné stránky školy účinná podpora sounáležitosti žáků s obcí a aktivní využívání přeshraniční spolupráce. Na druhou stranu slabšími oblastmi jsou nízká zpětnovazební účinnost kontrolních mechanismů,

nejasná koncepce školního poradenského pracoviště a nedostatečně stanovené kompetence jeho členů, což omezuje podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola také sporadicky využívá kompenzační pomůcky a jen omezeně aplikuje metody kooperativního učení. Chybí také analytický přístup k hodnocení výsledků vzdělávání. (ČŠI, 2019)

5.3 Etapa 3 – on-line dotazník

Na základě získaných odpovědí z rozhovorů byl vytvořen dotazník, který obsahoval dvacet čtyři otázek (viz Příloha č. 2) Pouze dvě otázky byly otevřené s nutností napsat odpověď a zbylé povinné otázky měly možnost výběru několika odpovědí. Dotazník byl vytvořen na webu Survio.cz a byl zcela anonymní. Výsledky byly zpracovány pomocí grafů v Excelu.

Cílem dotazníkového šetření bylo ověřit, vyvrátit nebo doplnit zjištění získaná z rozhovorů, která byla klíčová pro výzkum.

5.3.1 Výběr vzorku

K vyplnění dotazníku byli osloveni pracovníci školních poradenských pracovišť na základní škole napříč Českou republikou. Odkaz na dotazník byl distribuován prostřednictvím e-mailové komunikace s vybranými základními školami a sdílen ve specializovaných učitelských skupinách na sociální síti Facebook. Dotazník byl dostupný po dobu jednoho týdnu v průběhu března a zúčastnilo se jej celkem 44 respondentů. Jeden dotazník byl vyřazen z analýzy z důvodu neúplnosti, konkrétně chybějící odpovědi na otevřenou otázku.

5.3.2 Výsledky dotazníkového šetření

Grafy, které nejsou zahrnuty v hlavním textu, jsou uvedeny v příloze této práce.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 44 respondentů. S výjimkou Pardubického a Libereckého kraje se podařilo získat odpovědi od členů školních poradenských pracovišť napříč celou Českou republikou. Největší zastoupení respondentů bylo ze Středočeského kraje a to celkem 11 (viz Graf č. 1). Nejpočetnější skupinu pracovníků školních poradenských pracovišť, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, tvořili zaměstnanci škol s celkovým počtem 400 a méně žáků. Těch bylo celkem 21 (viz Graf č. 2).

Graf č. 1: Otázka 1

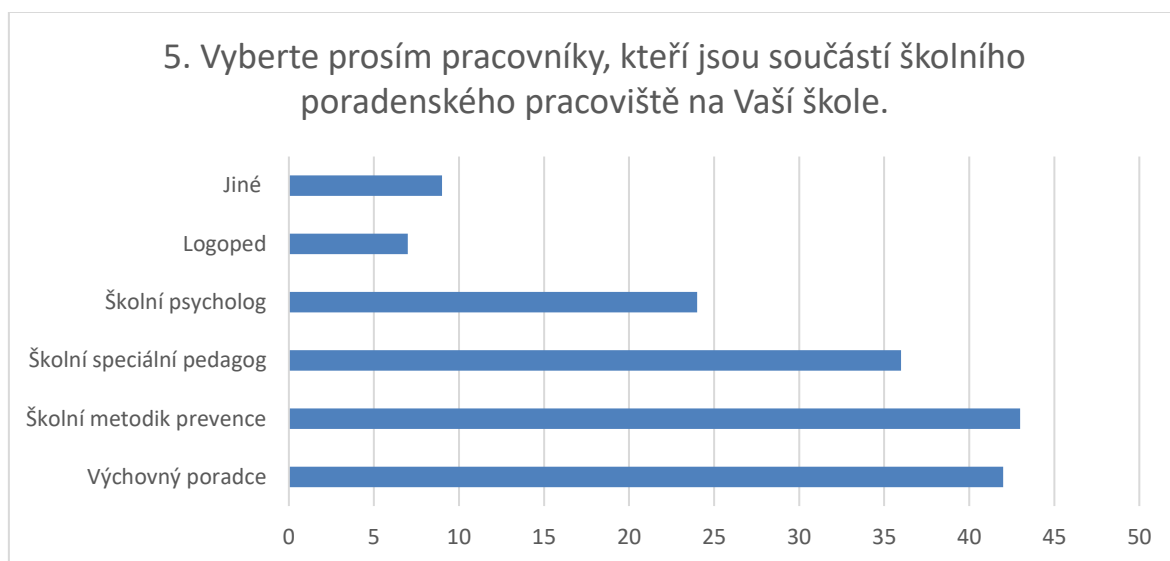
Ve více než polovině škol, jejichž pracovníci školního poradenského pracoviště se zúčastnili šetření, konkrétně ve 27 školách, není zřízena přípravná třída (viz Graf č. 3). Všechny zúčastněné školy však disponují školním poradenským pracovištěm (viz Graf č. 4).

Graf č. 4: Otázka 4

S výjimkou dvou škol, kde v jednom případě pracoviště tvoří pouze školní speciální pedagog a ve druhém sestává z školního metodika prevence, školního speciálního pedagoga a logopeda, jsou součástí školního poradenského pracoviště ve všech ostatních školách výchovný poradce a školní metodik prevence. Školní speciální pedagog je přítomen ve 36 školách, školního psychologa zaměstnává 24 škol a logoped působí pouze na 6 školách. Mezi další pracovníky školního poradenského pracoviště, které respondenti uvedli, patří sociální pedagog a kariérní poradce (viz Graf č. 5).

Graf č. 5: Otázka 5

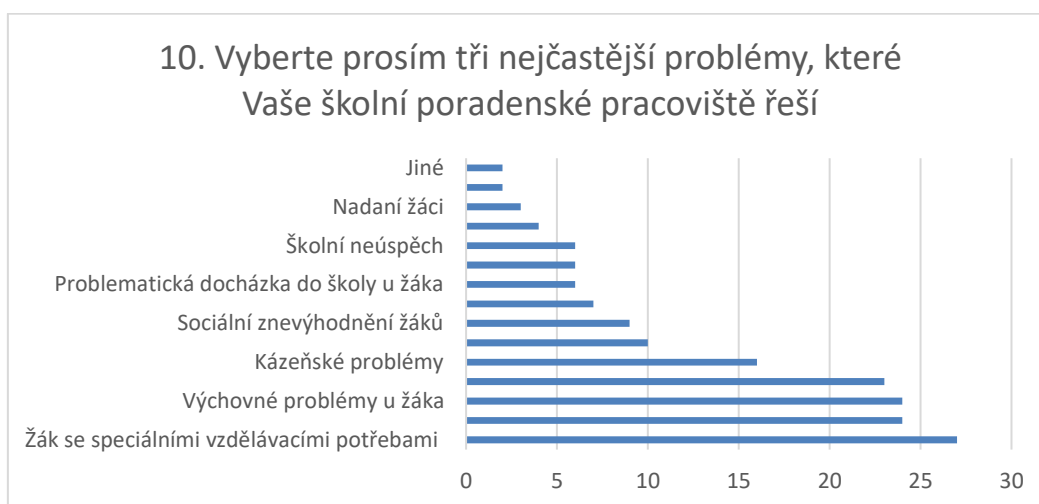
Na všech zúčastněných školách dochází ke spolupráci mezi členy školního poradenského pracoviště. Nejčastěji probíhá individuální formou nebo v rámci schůzek členů pracoviště. Na celkem 16 školních poradenských pracovištích se schůzky konají také za účasti pedagogů a vedení školy (viz Graf č. 6). Stejně tak probíhá i spolupráce s pedagogy, kdy nejčastěji spolupráce probíhá individuální formou (viz Graf č. 7).

Kromě dvou respondentů je z pohledu ostatních nedostatečné, aby byl součástí školního poradenského pracoviště pouze výchovný poradce a školní metodik prevence (viz Graf č. 8). Jako pozitivum rozšíření školního poradenského pracoviště o školního speciálního pedagoga a školního psychologa vidí většina respondentů v rozšíření oblasti působení pracoviště a větší odbornosti pracoviště. Zároveň by spolupráce všech čtyř odborných pracovníků vedla k komplexnějšímu a ucelenějšímu poskytování poradenských služeb. Ukázky odpovědí respondentů: „*Větší odbornost v ohledu speciální pedagogiky a psychologie. Komplexní práce s žáky ve všech směrech. Větší oblast působnosti. Žáci se nemusí objednávat jinde a může se to řešit ihned na škole. Pracoviště může řešit více problémů u žáků, díky dvěma dalším odborníkům na svůj obor.*“ Další významnou výhodou školního poradenského pracoviště je jeho schopnost včasného zachycení a identifikace problémů u žáků, což umožňuje jejich efektivní řešení. Ukázky odpovědí: „*Pozitiva vidím v tom, že rozšířený model ŠPP umožňuje komplexní podporu žáků, včasnou identifikaci jejich obtíží a efektivní řešení problémů v oblasti učení, chování i psychického zdraví.*“

Respondenti poukazovali na problematiku úvazku výchovného poradce a školního metodika prevence, kteří tuto funkci vykonávají souběžně s pedagogickou činností. Posílení školního poradenského pracoviště o školního speciálního pedagoga či školního psychologa by vedlo k rozdělení pracovních povinností a snížení jejich celkové zátěže. Ukázky odpovědí: „*Výchovný poradce ani metodik prevence nemají o tolik snížený úvazek, aby se zvládli věnovat všem dětem se speciálními potřebami, případně řešení problémů. Vzhledem k náplni práce učitelů, kteří jsou zároveň výchovným poradcem, respektive další metodikem prevence, tak ušetření práce pro tyto osoby, kdy hlavně metodik prevence nemá zkrácený úvazek, aby se prevenci mohl více věnovat a dělá to spíše ve svých volných chvílích za nízký příplatek, který je navíc před zdaněním.*“

Na základě výsledků dotazníkového šetření mezi tři nejčastěji řešené problémy školního poradenského pracoviště patří podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, s počtem 27 respondentů a shodně měly poruchy chování/nežádoucí chování u žáka a výchovné problémy. Těsně za nimi se umístila problematika žáků se specifickými poruchami učení. Méně než pět respondentů označilo jako nejčastější problémy záškoláctví, práci s nadanými žáky a sebepoškozování. Jako jiný problém respondenti uvedli psychické obtíže žáků (viz Graf č. 9).

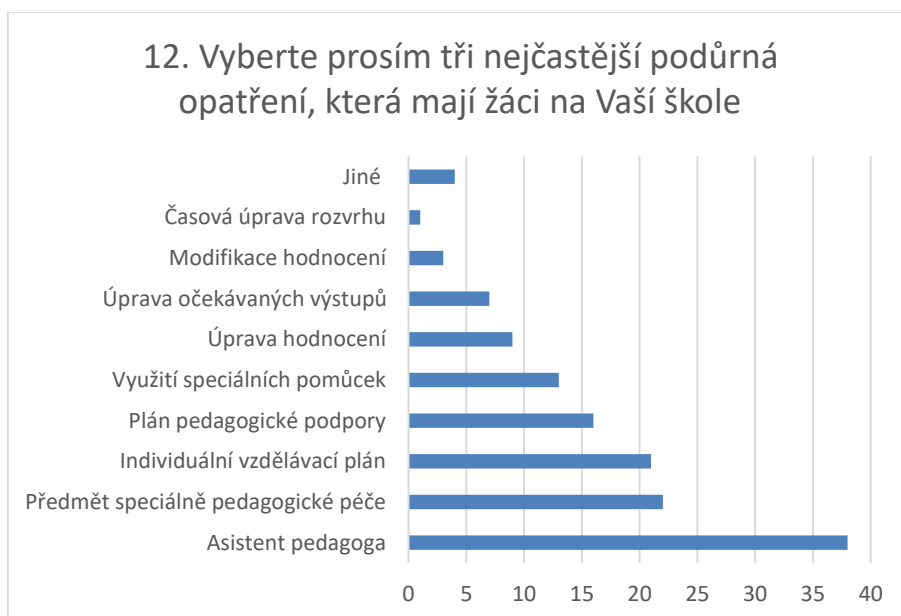
Graf č. 9: Otázka 10

Na zúčastněných školách je nejvíce žáků s podpurným opatřením druhého stupně (viz Graf č. 10). Mezi nejčastěji volená podpurná opatření patří asistent pedagoga, který byl uveden

38 hlasy. Dále se řadí předmět speciálně pedagogické péče a individuální vzdělávací plán. Respondenti jako nejméně používaná podpůrná opatření uvedli časovou úpravu rozvrhu a modifikaci hodnocení. V kategorii „jiné“ byly uvedeny pedagogická intervence a prodloužení času na práci žáka (viz Graf č. 11).

Graf č. 11: Otázka 12

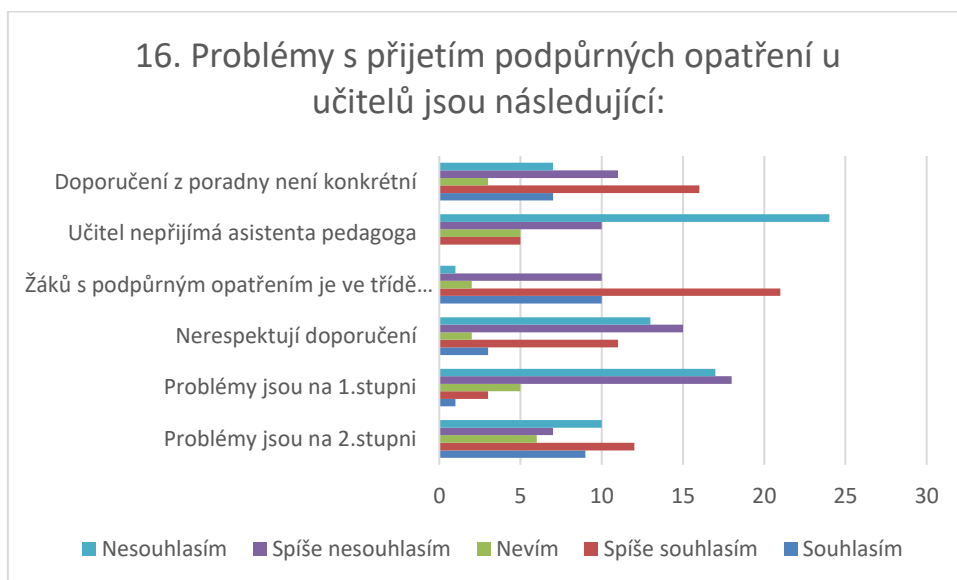
Podle respondentů k vyhodnocení či kontrole nastavených podpůrných opatření dochází nejčastěji v pololetí a jednou za tři měsíce. V kategorii „jiné“ respondenti uvedli, že vyhodnocení či kontrola probíhá dle potřeby, na konci školního roku nebo před kontrolním vyšetřením ve školském poradenském zařízení. Dva různí respondenti uvedli, že kontrolu a vyhodnocení podpůrných opatření jejich pracoviště neprovádí (viz Graf č. 12).

Při nastavování a realizaci podpůrných opatření školní poradenské pracoviště nejčastěji spolupracuje se školským poradenským zařízením, třídním učitelem a dalšími vyučujícími. Dále probíhá spolupráce s rodiči, přičemž 27 respondentů uvedlo také spolupráci s asistentem pedagoga (viz Graf č. 13).

Celkem 29 respondentů nepozoruje problémy s přijetím podpůrných opatření ze strany učitelů (viz Graf č. 14). Respondenti se shodují na názoru, že problémy s přijetím podpůrných opatření jsou častější na 2. stupni základní školy než na 1. stupni. Dále vyjadřují spíše souhlas s tvrzením, že velký počet žáků s podpůrným opatřením ve třídě způsobuje

problémy s jejich přijetím ze strany učitelů. Většina respondentů nesouhlasí s tvrzením, že by učitelé nerespektovali doporučení školského poradenského zařízení (viz Graf č. 15).

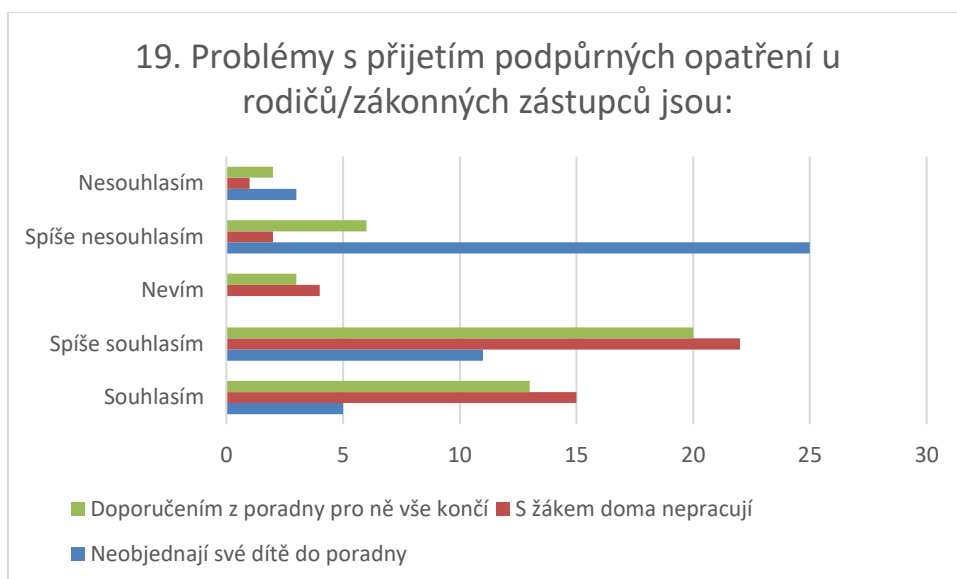
Graf č. 15: Otázka 16

Stejně jako u učitelů, ani u rodičů respondenti nepozorují problémy s přijetím podpůrných opatření. Tento názor uvedla velká většina respondentů, celkem 37 (viz Graf č. 16). Nejvíce respondentů také uvedlo, že rodiče jsou spíše ochotni spolupracovat se školním poradenským pracovištěm (viz Graf č. 17), což se odrazilo v pozitivním hodnocení spolupráce s rodiči ze strany respondentů (viz Graf č. 18).

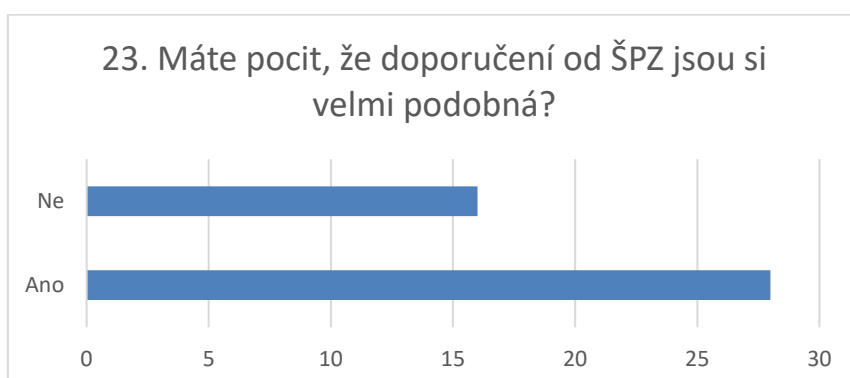
V otázce zaměřené na problémy rodičů či zákonných zástupců s přijetím podpůrných opatření vyšlo najevo, že rodiče s žákem doma pracují minimálně nebo vůbec. Tento jev souvisí s odpovědí respondentů, kteří uvedli, že většina rodičů má pocit, že jejich úloha končí po zajištění vyšetření ve školském poradenském zařízení. Nejmenší problém představuje objednání dítěte na vyšetření (viz Graf č. 19).

Graf č. 19: Otázka 19

V předposledních třech otázkách zaměřených na spolupráci školního poradenského pracoviště se školským poradenským zařízením bylo zjištěno, že všechna zúčastněná školní poradenská pracoviště spolupracují s pedagogicko-psychologickou poradnou. Dále 39 respondentů označilo spolupráci i se speciálně pedagogickým centrem a 17 se střediskem výchovné péče (viz Graf č. 20). Spolupráci s těmito zařízeními respondenti obecně hodnotí pozitivně (viz Graf č. 21). Problémem však bývá podobnost doporučení vypracovaných školskými poradenskými zařízeními, přičemž 28 respondentů uvedlo, že se tato doporučení často jeví jako velmi podobná (viz Graf č. 22).

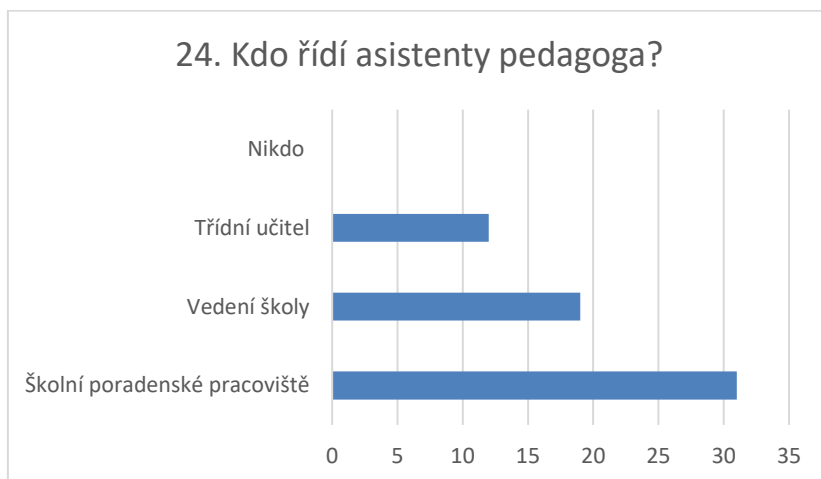
Graf č. 22: Otázka 23

Poslední otázka se zaměřila na řízení asistentů pedagoga. Celkem 31 respondentů uvedlo, že asistenty pedagoga řídí školní poradenské pracoviště, 19 respondentů označilo vedení školy

a 12 respondentů uvedlo, že řízení vykonává třídní učitel (viz graf č. 23). Pokud respondent označil, že školní poradenské pracoviště neřídí asistenty pedagoga, ve většině případů následně uvedl vedení školy a třídního učitele jako odpovědné osoby za řízení.

Graf č. 23: Otázka 24

5.4 Shrnutí výsledků výzkumu

Na základě rozhovorů realizovaných s pracovníky školního poradenského pracoviště nyní zodpovím předem stanovené výzkumné otázky. Následně provedu shrnutí získaných výsledků z rozhovorů a dotazníkového šetření, čímž budou formulovány finální závěry výzkumu.

5.4.1 Odpovědi na výzkumné otázky

V této kapitole budou shrnuty a porovnány odpovědi respondentů z rozhovorů k výzkumným otázkám.

1. Jaké jsou nejčastější problémy žáků, kterými se školní poradenské pracoviště zabývá, a jaká podpůrná opatření jsou pro žáky nastavována?

Mezi nejčastější problémy, které školní poradenské pracoviště na **Základní škole Kopretina** řeší, patří výchovné a kázeňské obtíže a psychické potíže žáků, jejichž výskyt v poslední době narůstá. Jak uvedl výchovný poradce pro druhý stupeň: „*Dnes je tolik psychických poruch u žáků. Často řešíme sebepoškození.*“ Další významnou oblastí intervence jsou poruchy chování a pozornosti, nadměrná omluvená i neomluvená absence a

sociálně patologické jevy. Školní metodik prevence k této problematice dodává: „*Řeším hodně kouření, násilí, krádeže, záškoláctví, a i tu byl žák, který překupoval drogy*“.

Na **Základní škole Slunečnice** pracovníci školního poradenského pracoviště identifikovali obdobné obtíže u žáků jako na první škole. Škola eviduje významný počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, mezi něž patří žáci se specifickými poruchami učení, žáci se středně závažnými poruchami učení a žáci s poruchou pozornosti. Výchovný poradce pro první stupeň řekl: „*Často řešíme hypoaktivitu žáků a selhávání žáků ve výuce*.“ Školní metodik prevence pro první stupeň jako častou problematiku uvedl: „*Hodně řeším záškoláctví, šikanu, poruchy chování a s tím souvisí i nerespektování pokynů učitele*.“

Obě školy evidují nejvyšší počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením 2. stupně. Na **Základní škole Kopretina** je celkem 101 žáků s podpůrnými opatřeními, z toho 68 žáků spadá do 2. stupně podpory. **Základní škola Slunečnice** vykazuje obdobné údaje, přičemž celkový počet žáků s podpůrným opatřením činí 107, z nichž 84 využívá podpůrné opatření 2. stupně.

Na **Základní škole Kopretina** je pro žáky, kteří vykazují neúspěšnost ve výuce, vypracován plán pedagogické podpory. V případě žáků s kázeňskými problémy jsou uplatňována specifická podpůrná opatření, která dle vyjádření výchovného poradce pro druhý stupeň zahrnují následující postupy: „*Řídíme se doporučením z poradny a tam je například úprava práce s žákem a často mají přiznaného asistenta pedagoga*.“ Mezi další podpůrná opatření podle školního speciálního pedagoga patří: „*Přehled, učiva, více času na úkoly i jejich kontrolu, kratší diktáty a mají možnost pracovat vlastním tempem*.“ Dalším častým podpůrným opatřením na této škole je individuální vzdělávací plán. Vyhodnocení nastavených podpůrných opatření probíhá dvakrát ročně, vždy na konci pololetí a na závěr školního roku. Tento postup byl shodně potvrzen všemi respondenty ze **Základní školy Kopretina**. Výchovný poradce pro první stupeň k tomu uvedl: „*Vyhodnocení je písemnou formou. Vyplní se tabulka a pak se napíše slovní hodnocení k vysvědčení. To dělá třídní učitel, který shromažďuje informace od ostatních učitelů žáka. Hotové hodnocení předá speciální pedagožce*.“

Na **Základní škole Slunečnice** je podpůrné opatření pro žáky se středně závažnými poruchami učení dle slov výchovného poradce pro první stupeň: „*V mnoha případech*

nemají individuální vzdělávací plán, ale prodlužuje se jim čas na práci a testy, upravuje hodnocení a snižuje se objem písemných prací. Případně mají předmět speciálně pedagogické péče. Tam rozvíjí oblasti, ve kterých selhávají.“ I na této škole je pro žáky, kteří selhávají ve výuce vypracován plán pedagogické podpory. Pokud žákovy plán nepomůže, realizuje se pedagogická intervence. Školní speciální pedagog uvedl: „*Pro žáky s 2. a 3. stupněm podpory se dělá individuální vzdělávací plán, mají asistenta pedagoga a doporučenou vizualizaci a strukturalizaci výuky.*“ Respondenti ze **základní školy Slunečnice** se jednoznačně neshodli na frekvenci vyhodnocování nastavených podpůrných opatření. Výchovný poradce a školní metodik prevence pro první stupeň uvedli, že hodnocení probíhá vždy na konci školního roku. Naproti tomu školní speciální pedagog uvedl: „*Kontrola je vždy v pololetí a na konci školního roku. Učitelé to musí shrnout a předat výchovnému poradci.*“

2. Jak spolupracují pracovníci školního poradenského pracoviště s pedagogy a rodiči při nastavování a realizaci podpůrných opatření pro žáka a jaké faktory tuto spolupráci ovlivňují?

Obě dotazovaná školní poradenská pracoviště úzce spolupracují skrze individuální konzultaci nebo na schůzkách členů školního poradenského pracoviště společně s pedagogy. Pracovníci školního poradenského pracoviště, nejčastěji zejména školní speciální pedagog, se podílí společně s třídním učitelem žáka na vypracování individuálně vzdělávacího plánu a plánu pedagogické podpory. Jak uvedl školní speciální pedagog ze **základní školy Kopretina**: „*Podílím se na vypracování IVPéčka společně s učitelem.*“ To samé uvedla výchovný poradce pro první stupeň ze druhé školy: „*Pracoviště samozřejmě spolupracuje s učiteli při tvorbě IVP, plánu pedagogické podpory, při řešení výchovných problémů a vlastně během jakýkoliv problémů.*“ Všichni dotazovaní pracovníci školního poradenského pracoviště poskytují svým kolegům odborné konzultace a metodickou podporu, přičemž pedagogičtí pracovníci mají možnost se na ně kdykoli obrátit s jakýmikoli profesními či výchovně-vzdělávacími dotazy. „*Pomáhám jim i s výběrem pomůcek pro žáka. Prostě když jsou v nějaké situaci, ve které si neví rady, tak se přijdou poradit*“, řekl výchovný poradce pro první stupeň ze **základní školy Slunečnice**.

Jako důležitý faktor, který má na veškerou spolupráci vliv, je školní klima. Na obou školách jde dle respondentů dobré a podporující jak pro pedagogy, tak i pro žáky. Z rozhovorů vyplynulo, že realizace podpůrných opatření čelí největším problémům na druhém stupni základní školy, kde dochází ke změně učitelů na téměř každý předmět. Dále se ukazuje, že věková kategorie učitelů ovlivňuje přijetí podpůrných opatření, přičemž u starších pedagogů je často přítomna nižší ochota k jejich naplnění. „*Na druhém stupni je problém, aby každý učitel na daný předmět přizpůsobil ta podpůrná opatření. Také starší učitelé tak trochu odmítají podpůrná opatření. Je to pro ně obtěžující.*“ Dalším častým problémem je, že doporučení od pedagogicko-psychologické poradny jsou si velmi podobná, jak řekl školní metodik prevence ze **základní školy Kopretina**: „*Stává se, že doporučení od poradny jsou jak přes kopírák.*“ Dále bývají doporučení nekonkrétní, jak uvedl výchovný poradce pro první stupeň na **základní škole Slunečnice**: „*Občas ta doporučení jsou taková... no abstraktní, že učitel neví, co si pod tím představit.*“ To u učitelů způsobuje nepřijetí. Školní speciální pedagog ze **základní školy Kopretina** narazil na ještě jeden častý problém: „*Vzhledem k množství žáků, které pedagogové mají ve třídě, mají často problém uplatňovat všechna podpůrná opatření, která by měl žák mít.*“

Všichni respondenti upřednostňují osobní setkání s rodiči, na kterých řeší pomoc pro žáka prostřednictvím podpůrných opatření, která nastavila v doporučení školní poradenské zařízení. Výchovná poradkyně pro první stupeň na **základní škole Slunečnice** se ve své praxi setkala s rodiči, kteří odmítali jít s žákem na vyšetření a k tomu dodala: „*Když odmítají jít, tak je to při realizaci opatření největší problém.*“ Všichni dotazovaní pracovníci školního poradenského pracoviště označili za nejvýznamnější překážku v spolupráci s rodiči nedostatečné zapojení do vzdělávacího procesu žáka v domácím prostředí, což negativně ovlivňuje jeho školní pokroky a celkový rozvoj. Školní metodik prevence k tomuto řekl: „*Reedukace v rodině moc není, je minimální. Ten žák vlastně stagnuje nebo se naopak horší. Rodiče prostě spoléhají na školu.*“ Podobnou odpověď měl i výchovný poradce pro první stupeň ze **základní školy Kopretina**: „*Dítě dostane od poradny nějaké podpůrné opatření, ale rodič to bere jen jako úlevy a neuvědomuje si, že by s dítětem měl pracovat i doma.*“ Druhý výchovný poradce ze stejné školy řekl: „*Často si totiž vyřídí papíry a dál zaujmou postoj, že je to nezajímá.*“

3. Jak se liší způsob práce školního poradenského pracoviště v závislosti na personálním obsazení pracoviště?

Všichni respondenti se shodli, že personální obsazení školního poradenského pracoviště pouze výchovným poradcem a školním metodikem prevence není dostačující. Jako klíčový faktor uvedli omezený úvazek těchto pracovníků, který vyplývá z jejich dalších profesních povinností. „*Kdyby tyhle pozice byly plný úvazek, tak jo. Já mám plný úvazek jako učitel, takže toho je dost,*“ řekl školní metodik prevence ze **základní školy Kopretina**. Podobné tvrzení řekl i školní metodik prevence pro první stupeň na druhé škole: „*Já nemám sníženou časovou dotaci jako učitel, takže to dělám navíc. Je prostě problém ta časová dotace.*“

Hlavním přínosem školního speciálního pedagoga a školního psychologa je možnost řešit problémy žáků ihned na škole, jak uvedl školní speciální pedagog ze **základní školy Slunečnice**: „*Věci se můžou řešit hned. Nemusí se čekat na poradny. Podpora bude okamžitá, a ne za x měsíců.*“ Zapojení všech čtyř pracovníků do školního poradenského pracoviště rozšiřuje možnosti řešení problémů a zlepšuje spolupráci. Výchovný poradce pro první stupeň ze **základní školy Slunečnice** řekl: „*Práce je více komplexnější a podpora bude mít větší rozsah.*“ Díky přítomnosti školního speciálního pedagoga a školního psychologa je podpora pro žáky dostupnější a efektivnější, jelikož tito odborníci se zaměřují na specifické oblasti, se kterými se pracovníci často setkává, a ne vždy znají přesné postupy pomoci. „*Oba vystudovali do hloubky svůj obor a jsou na to odborníci. Já ani metodik prevence nejsme na vše odborníci a setkáváme se s oblastmi, které by byli lepší, kdyby řešil psycholog. My to řešíme tak nějak intuitivně no.*“

Přínos školního psychologa by byl v práci s žáky s psychickými problémy, neboť těch neustále přibývá a také by mohl pomocí testů odhalit problémy v třídním kolektivu, jak řekl výchovný poradce pro první stupeň ze **základní školy Kopretina**: „*Školní psycholog používá sociometrické testy, které pomáhají odhalit, kde je skutečný problém a může navrhnout nejlepší možné řešení.*“

Přítomnost školního speciálního pedagoga umožňuje školnímu poradenskému pracovišti včas identifikovat vzdělávací obtíže a poskytnout adekvátní podporu, jak sám uvedl školní speciální pedagog ze **základní školy Slunečnice**: „*Může včas zachytit nějaké problémy u žáka. Taky může dělat nápravy bez doporučení.*“ Jeho odborná intervence v rámci předmětu

speciálně pedagogické péče přispívá ke zlepšení školního výkonu a rozvoji potřebných dovedností u žáků. „*Speciální pedagog dělá s našimi žáky nápravy a její práce je na nich velmi znát, mají hned lepší výsledky. Opravdu vidím velký přínos v tom, že ho tady máme,*“ řekl výchovný poradce pro první stupeň ze **základní školy Slunečnice**.

5.4.2 Shrnutí výsledků výzkumu

Nyní se pokusím shrnout odpovědi respondentů z rozhovoru a dotazníkového šetření na mnou stanovené cíle diplomové práce.

Ukázalo se, že školní poradenská pracoviště na základních školách čelí obdobným problémům, přičemž **nejčastějšími obtížemi** jsou specifické poruchy učení, výchovné a kázeňské problémy. Zejména v poslední době roste výskyt psychických poruch, jako je sebepoškozování.

Obě školy evidují vysoký počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, přičemž nejvíce je zastoupeno podpůrné opatření 2. stupně, což vyšlo i v dotazníkovém šetření. U těchto žáků jsou uplatňována **podpůrná opatření**, mezi která nejčastěji z výsledků výzkumu patří asistent pedagoga, individuální vzdělávací plán a předmět speciálně pedagogické péče. Nejčastějším podpůrným opatřením 1. stupně je plán pedagogické podpory, který je nejčastěji vypracováván pro žáky, kteří selhávají ve výuce. Vyhodnocování nastavených podpůrných opatření probíhá nejčastěji dvakrát ročně nebo jednou za tři měsíce.

Výsledky ukazují, že školní poradenská pracoviště na obou školách úzce **spolupracují s pedagogy** při vypracovávání individuálních vzdělávacích plánů a plánů pedagogické podpory. Školní speciální pedagogové a výchovní poradci společně s třídními učiteli koordinují tuto podporu a poskytují kolegům odborné konzultace a metodickou pomoc. Nejčastější formou spolupráce mezi pedagogy a pracovníky školního poradenského pracoviště jsou individuální konzultace a společné schůzky celého týmu.

Z rozhovorů i dotazníkového šetření vyplynulo **několik problémů při realizaci podpůrných opatření**. Největší obtíže se objevují na druhém stupni základní školy, kde se žákům častěji střídají učitelé. Dalším častým problémem jsou nejasná a opakující se doporučení z pedagogicko-psychologických poraden, která učitelům komplikují jejich uplatnění. Dotazníkové šetření také potvrdilo, že vysoký počet žáků ve třídách znesnadňuje

realizaci všech doporučených opatření. Kromě toho se ukázalo, že věk učitelů hraje roli v jejich ochotě přijmout podpůrná opatření, neboť starší pedagogové je často vnímají s větší rezervou.

Všichni respondenti se shodují, že hlavním **problémem ve spolupráci s rodiči** je jejich nedostatečné zapojení do vzdělávání dítěte mimo školu. Mnoho z nich se neúčastní reedukace, což negativně ovlivňuje školní pokroky žáka. Dotazníkové šetření potvrdilo, že rodiče často vnímají podpůrná opatření jako výhradní zodpovědnost školy a neuvědomují si, že je nutné s dítětem pracovat i doma.

Z výzkumu vyšlo, že na každé škole je výchovný poradce a školní metodik prevence. Ti tvoří základní model školního poradenského pracoviště. Ukázalo se, že pokud je součástí pracoviště další pracovník, je to především školní speciální pedagog. Výsledky potvrzují, že **personální obsazení** školního poradenského pracoviště pouze výchovným poradcem a školním metodikem prevence je nedostačující. Hlavním důvodem je jejich omezený úvazek, který je dán dalšími profesními povinnostmi, což limituje jejich časové možnosti věnovat se poradenské činnosti. Zapojení školního speciálního pedagoga a školního psychologa je vnímáno jako klíčové pro efektivnější a dostupnější podporu žáků. Díky jejich přítomnosti lze řešit problémy přímo ve škole bez dlouhého čekání na externí poradenská zařízení. Rozšíření poradenského týmu tak umožňuje komplexnější přístup ke vzdělávacím i psychologickým potřebám žáků a zároveň zlepšuje spolupráci mezi pedagogy a poradenskými pracovníky. Celkově se ukazuje, že širší personální obsazení školního poradenského pracoviště vede k efektivnější podpoře žáků a lepší organizaci poradenské činnosti ve škole.

Výsledky dotazníkového šetření i rozhovorů s pracovníky školního poradenského pracoviště potvrdily, že školy aktivně **spolupracují se školskými poradenskými zařízeními**, přičemž nejčastěji navazují spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou. Tato spolupráce byla obecně hodnocena pozitivně, avšak bylo zjištěno, že doporučení vydávaná těmito zařízeními jsou často velmi podobná a obsahují málo konkrétních informací o práci s žákem.

6 Diskuse

Závěrečná kapitola této práce se zaměří na zhodnocení a komparaci výsledků na základě dat získaných z rozhovorů a dotazníkového šetření, které se vztahují ke školnímu poradenskému pracovišti na základní škole. Vzhledem k širokému záběru problematiky školních poradenských pracovišť je nezbytné poukázat na omezení výzkumu, zejména v kontextu rozsahu výzkumného vzorku. S ohledem na tuto skutečnost nelze získané poznatky generalizovat. Lze se však domnívat, že i při větším počtu respondentů by výsledné závěry zůstaly v zásadě konzistentní.

Ehlová (2016) uvádí, že náplní činnosti školního poradenského pracoviště je spolupráce a komunikace s žáky, rodiči, pedagogy a školskými poradenskými zařízeními, což bylo potvrzeno i výsledky mého výzkumného šetření. Rovněž se ukázala shoda mezi zjištěnou náplní práce jednotlivých pracovníků a teoretickými východisky uvedenými v teoretické části.

Analýza dat z polostrukturovaných rozhovorů odhalila, že mezi nejčastěji řešené problémy školního poradenského pracoviště patří žáci se specifickými poruchami učení, výchovné a kázeňské obtíže. Respondenti rovněž zaznamenali nárůst psychických poruch u žáků. Tato zjištění se liší od poznatků uváděných Valentovou a kol. (2013) a Národním pedagogickým institutem (2024), kteří za primární cílovou skupinu školního poradenského pracoviště označují žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, nadané žáky, žáky se sociokulturním znevýhodněním a žáky s odlišným mateřským jazykem. Domnívám se, že problematika žáků s odlišným mateřským jazykem již v současné době nepředstavuje zásadní výzvu, neboť výrazný nárůst této skupiny, zejména žáků z Ukrajiny, nastal v letech 2022–2024. V průběhu tohoto období se pracovníci školního poradenského pracoviště i pedagogové s danou problematikou seznámili a osvojili si strategie jejího řešení, což může vést k jejímu vnímání jako méně závažného problému v současné praxi.

Výzkum Bartoňové a kol. (2019) poukázal na potřebu zařazení školního speciálního pedagoga a školního psychologa do školního poradenského pracoviště. Tuto skutečnost potvrdily i výsledky polostrukturovaných rozhovorů a dotazníkového šetření, přičemž jako hlavní důvod je uváděn neustálý nárůst počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a s psychickými obtížemi. Školní speciální pedagog a školní psycholog disponují odborným

vzděláním zaměřeným nejen na tyto oblasti, ale i na další problematiky, ve kterých nemusí mít výchovný poradce či školní metodik prevence dostatečnou erudici. Pokud tedy škola disponuje pouze základním modelem školního poradenského pracoviště, může v mnoha případech postrádat adekvátní kompetence k řešení specifických situací, což vede k častějšímu odesílání žáků do školských poradenských zařízení. Přítomnost školního speciálního pedagoga a školního psychologa by nejen rozšířila kompetence školního poradenského pracoviště, ale zároveň by mohla snížit zatížení školských poradenských zařízení.

Jako nejčastější problém uváděli respondenti polostrukturovaných rozhovorů spolupráci s rodiči, zejména v souvislosti s domácí přípravou žáků a jejich přístupem k doporučením ze školského poradenského zařízení. Mnozí rodiče se mylně domnívají, že jejich role končí získáním doporučení ze školského poradenského zařízení, a proto se žákům v domácím prostředí dále nevěnují. Tento přístup často brání výraznějšímu pokroku žáků nebo vede pouze k minimálnímu zlepšení. Někteří rodiče navíc vnímají doporučení spíše jako administrativní opatření sloužící k získání úlev ve výuce, nikoli jako nástroj ke komplexní podpoře žáka. Tato zjištění byla potvrzena i výsledky dotazníkového šetření.

S problematikou doporučení ze školských poradenských zařízení souvisí i další poznatek vyplývající z analýzy rozhovorů a dotazníků – pracovníci školního poradenského pracoviště vnímají, že doporučení jsou často formulována příliš obecně a postrádají konkrétní informace. Navíc jsou si v mnoha případech velmi podobná. Tato nedostatečná specifikace může vést k jejich omezené akceptaci ze strany pedagogů a snížené efektivitě jejich aplikace v pedagogické praxi.

Již před realizací výzkumného šetření jsem předpokládala, že mezi nejčastěji využívaná podpůrná opatření patří individuální vzdělávací plán, asistent pedagoga a předmět speciálně pedagogické péče, což bylo výzkumem potvrzeno. Implementace předmětu speciálně pedagogické péče je podmíněna přítomností školního speciálního pedagoga, který, jak ukázaly výsledky výzkumu, již na mnoha školách je součástí školního poradenského pracoviště.

Překvapivým zjištěním bylo, že ačkoli je asistent pedagoga jedním z podpůrných opatření, ne všechna školní poradenská zařízení se podílejí na řízení jeho činnosti. Například na

základní škole Kopretina, kde byly realizovány polostrukturované rozhovory, organizaci práce asistentů pedagoga zajišťuje zástupce ředitele ve spolupráci s třídním učitelem. Tento model řízení potvrdili i někteří respondenti dotazníkového šetření.

Důležitost školního poradenského pracoviště potvrzují nejen výsledky tohoto výzkumu, ale i závěry expertního stanoviska Michalíka (2008), výzkumu Ehlové (2016) a Coopera (2021). Pracoviště poskytuje včasnou diagnostiku, intervenci a metodickou podporu pedagogům, usnadňuje komunikaci mezi školou, rodinou a poradenskými zařízeními. Díky pracovníkům školního poradenského pracoviště škola lépe reaguje na potřeby žáků, zavádí podpůrná opatření a přispívá k jejich vzdělávacímu i emočnímu rozvoji.

Závěr

Závěrečná část práce se zaměří na vyhodnocení, zda byly splněny stanovené cíle a zodpovězeny výzkumné otázky. Výsledky budou stručně shrnuty a zároveň bude pozornost věnována možným přínosům této diplomové práce.

Cílem diplomové práce bylo identifikovat nejčastější problematické oblasti, kterými se školní poradenské pracoviště zabývá, a analyzovat jeho průběžnou spolupráci s pedagogy a rodiči při nastavování vhodných podpůrných opatření.

Všechny tři stanovené výzkumné otázky byly v rámci realizovaného výzkumu zodpovězeny. Tato diplomová práce přináší poznatky v oblasti školního poradenství a jeho významu ve vzdělávacím systému. Uvedeny jsou podrobné informace o jednotlivých pracovnících školního poradenského pracoviště, jejich kompetencích a úkolech, které v rámci školy vykonávají. Je analyzována spolupráce poradenského pracoviště s pedagogy, rodiči a dalšími odbornými institucemi.

Na základě výzkumných zjištění, mezi nejčastější problematické oblasti patří specifické poruchy učení, výchovné obtíže a kázeňské problémy. Nejčastěji jsou pro tyto žáky navrhována podpůrná opatření 2. stupně, konkrétně asistent pedagoga a individuální vzdělávací plán. Dalším nejčastějším podpůrným opatřením je předmět speciálně pedagogické péče.

Spolupráce mezi školním poradenským pracovištěm a pedagogy probíhá převážně individuálně podle aktuálních potřeb nebo prostřednictvím pravidelných konzultací. Mezi faktory, které tuto spolupráci negativně ovlivňují, patří zejména vyšší věk pedagogů a skutečnost, zda učí na druhém stupni základní školy. V těchto případech bývá častěji zaznamenán negativní postoj k doporučením týkajícím se podpory žáků. Spolupráce s rodiči byla respondenty vnímána jako problematická, především z důvodu nedostatečného zapojení rodiny do podpory vzdělávání žáků v domácím prostředí.

Výzkum rovněž potvrdil, že personální složení školního poradenského pracoviště významně ovlivňuje jeho fungování. Přítomnost školního speciálního pedagoga a školního psychologa přispívá k větší komplexnosti poskytovaných služeb a rozšiřuje působnost pracoviště v rámci školy.

Jedním z nedostatků, který vyplývá z výzkumného šetření, je skutečnost, že doporučení pro žáky od pedagogicko-psychologických poraden jsou často velmi podobná. V mnoha případech jsou tato doporučení nekonkrétní, což způsobuje, že pedagogové nemají jasnou představu o tom, jak konkrétně s žákem pracovat nebo jakou formu podpory by měli zajistit.

Toto zjištění by mohlo být relevantním doporučením pro pedagogicko-psychologické poradny, aby se zaměřily na poskytování konkrétnějších a více přizpůsobených doporučení, která by pedagogy lépe navedla na vhodné postupy při práci s žákem. Doporučení by měla obsahovat konkrétní strategie, metodické postupy a návrhy podpůrných opatření, které by pedagogové mohli snadněji aplikovat v praxi. Tato doporučení by měla být více zaměřena na speciální vzdělávací potřeby žáka a měla by být formulována tak, aby byla co nejvíce aplikovatelná a srozumitelná pro pedagogy, čímž by se usnadnil proces jejich implementace do výuky a každodenního vzdělávacího procesu.

Závěry a doporučení uvedené v práci mohou být využity nejen odborníky v oblasti školního poradenství, ale i pedagogy, kteří se podílejí na vzdělávání a podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Práce tak může přispět k lepšímu pochopení role školního poradenského pracoviště a jeho významu pro inkluzivní vzdělávání.

Seznam použitých informačních zdrojů

BARTOŇOVÁ, M. *Speciálněpedagogická diagnostika a intervence u žáků se specifickými poruchami učení*. Metodické texty. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9675-2.

BAZALOVÁ, B. *Psychopedie*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023. ISBN 978-80-271-3725-1.

BEZÁKOVÁ, J., BOUGDAR, J., ČAVOJSKÁ N. A KOL. *Školský podporný tím. Teoretický a praktický sprievodca*. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. 2022. ISBN 978-89698-32-5. Dostupné na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2023/01/MANUAL_SPT_web.pdf

DRYDEN, W. *Poradenství. Stručný přehled*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-371-0.

EHLOVÁ, M. Školní poradenské služby na středních školách poskytované výchovnými poradci. *Pedagogika*. 2016, 66 (5), 570-591. ISSN: 0031-3815.

FELCMANOVÁ, L., HABROVÁ, M. *Katalog podpůrných opatření: dílčí část*. Ostatní odborné publikace. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4655-4.

FRANCOVÁ, V., PÁCHOVÁ, A. Předcházení školní neúspěšnosti v diskurzu vyučujících 1. stupně ZŠ. *Orbis scholae*. 2023, 17 (2), 31-58. ISSN 1802-4637.

GEISLEROVÁ, E. *Mít přehled: průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství. ISBN 978-80-87449-02-8.

GIESEKE, W., STIMM, M. Professionelle Anforderungen und empirische Herausforderungen zur Ausdifferenzierung von Beratung. *Hessische Blätter für Volksbildung*. 2023, 73(4), 33-43. ISSN: 0018-103X.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 9788026209829.

- HLAĎO, Petr. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Monografie. Brno: Konvoj, 2012. ISBN 978-80-7302-164-1.
- HOOLEY, T., ANDREWS D. *The Careers Leads Handbook: How to create an outstanding careers programme for your school or college*. Velká Británie: Trotman Publishing, 2018. ISBN 978-1844556526.
- HUBERTOVÁ, L. Školní psycholog: Jaký má význam pro školu? Kazuistiky z praxe. *Psychologie pro praxi*. 2014, 49 (1), 123-129. ISSN 1803-8670.
- JURKOVIČOVÁ, P., REGEC, V. *Úvod do speciálněpedagogického poradenství. Studijní opory*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3699-9.
- KNOTOVÁ, D. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4502-2.
- KOHOUTEK, R. Historie pedagogicko-psychologického poradenství. *Pedagogická orientace*. 1998(3), s. 30-45. ISSN 1211-4669.
- KOLEČKOVÁ, T. Pedagogicko-psychologická poradenská péče v České republice a Velké Británii. *Psychologie pro praxi*. 2019, 54(2), 51-58. ISSN 1803-8670.
- KOSTELECKÁ, Y., BRAUN, R., HASMAN, J., MACHOVCOVÁ, K., PIVARČ, J. *Žáci-cizinci ve školní třídě*. Praha: Univerzita Karlova, 2019. ISBN 978-80-7603-087-9.
- KROUTILOVÁ NOVÁKOVÁ, R. Základní škola a mateřská škola Brno, nám. 28. října 22. *Sociální pedagogika*. 2020, 8 (2), 130-131. ISSN 1805-8825.
- KUCHARSKÁ, A. *Školní speciální pedagog*. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204978.
- LAZAROVÁ, B. Proměny praxe školního poradenství: rozhovor. *Pedagogická orientace*. 2017, 27 (2), 361-373. ISSN: 1211-4669.
- MCARTHUR, K. *School-Based Counselling Primer*. Velká Británie, PCCS Books, 2016. ISBN 9781906254780.
- MERTIN, V., KREJČOVÁ, L. a kol. *Výchovné poradenství - 3. přepracované vydání*. Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-175-2.
- NĚMEC, Z. Role školních speciálních pedagogů v podpoře žáků se sociálním znevýhodněním. *Speciální pedagogika*. 2019, 29(1), 41–52. ISSN 1805-8825.

NĚMEC, Z., KVĚTOŇOVÁ, L., HÁJKOVÁ, V. *Školní speciální pedagog v perspektivě inkluzivního vzdělávání*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzita Karlova, 2024. ISBN 978-80-7603-450-1.

OPEKAROVÁ, O. *Kapitoly z výchovného poradenství: školní poradenské služby*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-35-8.

PIVARČ, J. *Na cestě k inkluzi: proměny pedagogických procesů ve vzdělávání a jejich pojetí učiteli a zástupci vedení ZŠ*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7603-206-4.

PROCHÁZKA, M. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-28-5.

PUŠKINOVÁ, M., DUŠKOVÁ, Š., FIALA, J., HLAVÁČ, A., KONEČNÝ, P., OBROVSKÁ, L. *Základní vzdělávání prakticky*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-388-6.

SMETÁČKOVÁ, I., STARÁ, J., CHYTRÝ, V. Učitelství pohled na školní neúspěšnost na 1. stupni základní školy: Potřeba nové definice. *Studia paedagogica*. 2023, 28 (1), 10-34. ISSN 1803-7437.

SOUZA, S. *GRUNDLAGEN DER SCHULBERATUNG: Neue Zeiten, neue Herausforderungen*. Německo: Independently published, 2023. ISBN: 979-8868221279.

ŠMÍDA, J., ČECH, T., HORMANDLOVÁ, T., JŮVOVÁ, A. *Sociální pedagog a jeho role v kontextu potřeb základních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2024. ISBN 978-80-244-6459-6.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

ŠVEC, V. *Podoby profesní spolupráce ve škole: případové studie*. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2022. ISBN 978-80-280-0253-4.

TYŠER, J. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Most: Hněvín, 2006. ISBN 80-86654-17-6.

VALENTOVÁ, L. a kol. *Školní poradenství I*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-710-6.

ZAPLETALOVÁ, J. Co dělá školní psycholog? Kritická místa profese. *Pedagogika*. 2001, 5, 36-46. ISSN 0031-3815.

Online informační zdroje

BARTOŇOVÁ, M., PIPEKOVÁ, J., VIKTORIN, J., VÍTKOVÁ, M. Rozšíření školního poradenského pracoviště o pozici školního speciálního pedagoga a školního psychologa. *Online Journal of Primary and Preschool Education*. 2019, 3 (1), 1-8. [online]. Dostupné na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://eduport.pf.ujep.cz/pdfs/edp/2019/01/01.pdf>

BOŘKOVCOVÁ, M., BOŘKOVEC, M., GAJDOŠOVÁ J. a kol. *Mají na to! Jak podpořit sociálně znevýhodněné děti na ZŠ*. Praha: Člověk v tísni, 2013. [online]. Dostupné také z: http://www.clovekv tisni.cz/uploads/file/1370963166-majinato_web.pdf

COOPER, M. a kol. Humanistic counselling plus pastoral care as usual versus pastoral care as usual for the treatment of psychological distress in adolescents in UK state schools (ETHOS): a randomised controlled trial. *The Lancet Child & Adolescent Health*. 2021, 5 (3), 178-189. [online]. ISSN: 2352-4650. Dostupné na: [https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642\(20\)30363-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642(20)30363-1/fulltext)

ČŠI, 2016. *Tematická zpráva. Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků*. In: <https://www.csicr.cz/cz/> [online]. [cit. 21. 11. 2024]. Dostupné na: https://www.csicr.cz/html/TZ_Podpora_mimoradne_nadanych/html5/index.html?&locale=CSY&pn=1

HÖNIGOVÁ, S., MRÁZKOVÁ, J. Model spolupráce v rámci systému školního poradenství při stanovování podpůrných opatření. *Testforum*. 2015, 5, 79-92. [online] ISSN 1805-9147. Dostupné na: <https://testforum.cz/article/view/TF2015-5-42/10512>

KAVENSKÁ, V., SMÉKALOVÁ, E., ŠMAHAJ, J. Výzkum v oblasti školní psychologie v České republice. *E-psychologie* [online]. 2011, 5 (4), 55-67. ISSN 1802-8853. Dostupné

na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://e-psycholog.eu/pdf/kavenska-etal.pdf>

KOUTNÁ, T., KUČEROVÁ, O. Spolupráce mezi školním psychologem a oddělením sociálně právní ochrany dítěte. *Diagnostika a poradenství v pomáhajících profesích*. 2023, 7 (1), 6-18. [online]. [cit. 11. 10. 2024]. ISSN 2570-7612. Dostupné na: <https://odborne.casopisy.palestra.cz/index.php/dap/article/view/322/415>

KRNÁČOVÁ, Z., KRIŽO, V. *Multidisciplinárny prístup v školách. Školský podporný tím*. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychologie, 2022. [online]. [cit. 12. 10. 2024]. Dostupné na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2022/06/Multidisciplinarny-pristup-v-skolach-Skolsky-podporny-tim.pdf>

MICHALÍK, J. *Školský poradenský systém v České republice (východiska, rizika, príležitosti, návrh pojetí) -Expertní stanovisko*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2008. [online]. [cit. 14. 10. 2024]. Dostupné na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://www.ksp.upol.cz/cz/clenove/profil/michalik/SPZ-expert-stanovisko.pdf>

MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L. *Katalog podpurných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. [online]. [cit. 8. 11. 2024]. ISBN 978-80-244-4654-7. Dostupné na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://katalogpo.upol.cz/wp-content/uploads/katalog-vseobecny.pdf>

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. *Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)*. In: <https://www.minedu.sk/>. [online]. [cit. 23. 11. 2024]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/>

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. *Zákon č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnanoch*. In:

<https://www.minedu.sk/>. [online]. [cit. 23. 11. 2024]. Dostupné na: <https://www.slovlex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/138/>

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. *Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)*. In: <https://www.minedu.sk/>.

MŠMT ČR, 2002. *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních*. In: <http://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 12. 10. 2024]. Dostupné na: <https://msmt.gov.cz/dokumenty-3/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-ochranne>

MŠMT ČR, 2011. *Výklad vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.* In: <http://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 9. 10. 2024]. Dostupné na: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/vyklad-vyhlasiky-c-72-2005-sb-o-poskytovani-poradenskych>

MŠMT ČR, 2018. *Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných*. In: <http://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 9. 10. 2024]. Dostupné na: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasika-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>

MŠMT ČR, 2024. *Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon*. In: <http://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 9. 10. 2024]. Dostupné na: <https://msmt.gov.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-1-2024>

MŠMT ČR, 2024. *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících*. In: <http://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 9. 10. 2024]. Dostupné na: <https://msmt.gov.cz/dokumenty/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich>

Národní ústav pro vzdělávání, 2017. *Členění činností a poskytovaných školských poradenských služeb mezi PPP a SPC*. In: <https://archiv-nuv.npi.cz/index-1.htm> [online]. [cit. 12. 10. 2024]. Dostupné na: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/cleneni-cinnosti-a-poskytovanych-skolskych-poradenskych.html>

Národní ústav pro vzdělávání. *Školská poradenská zařízení (ŠPZ)*. In: <https://archiv-nuv.npi.cz/index-1.htm> [online]. [cit. 12. 10. 2024]. Dostupné na: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolska-poradenska-zarizeni.html>

NOVOTNÝ J., PŠENIČKOVÁ, P. *Metodik prevence*. Národní pedagogický institut, 2012. [online]. [cit. 8. 11. 2024]. Dostupné na: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/M/Metodik_prevence

PALOVÁ, K., ŠMAHAJ, J. Práce školního psychologa se třídou na základních školách. *E-psychologie* [online]. 2020, 14 (1), 1-18. ISSN 1802-8853. Dostupné na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://e-psycholog.eu/pdf/Palova_Smahaj.pdf

ŠTUKHEILOVÁ, M. Strategický plán podpory žáků ohrožených školní neúspěšností, žáků méně nadaných a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. *Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků školy*. Přerov: Obchodní akademie Přerov, 2019. [online]. [cit. 14. 10. 2024]. Dostupné na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.oaprerov.cz/cardfiles/card-11838/card-11864/files/strategie-prevence-a-reseni-skolni-neuspesnosti-zaku.pdf_1887cafeb66982d808356e3d3eb50fa21567064940.pdf

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. *Úvod do etopedie*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. [online]. [cit. 12. 10. 2024]. Dostupné na: efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustav-socialnich-studii/dokumenty/studijni_opory/socialni_komunikace_v_neziskovem_sektoru/uvod-do-etopedief

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

Prohlašuji, že při tvorbě této práce jsem použila nástroj generativního modelu AI s názvem ChatGPT (webová adresa: <https://chatgpt.com/>) za účelem rešerše on-line článků, obsahujících výzkumné šetření pro teoretickou část práce. Jedná se o výzkum Coopera (2021), který se nachází v kapitole Školní poradenské pracoviště a výzkum Palové a Šmahaje (2020) v podkapitole Školní psycholog.

Po použití tohoto nástroje jsem provedla kontrolu obsahu a přebírám za něj plnou zodpovědnost.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas

Příloha č. 2 – Dotazník pro empirickou část

Příloha č. 3 – Ukázka otevřeného kódování

Příloha č. 4 – Kategorie kódů

Příloha č. 5 – Ukázka karet

Seznam grafů k výsledkům dotazníkového šetření

Graf č. 2 – Otázka 2

Graf č. 3 – Otázka 3

Graf č. 6 – Otázka 6

Graf č. 7 – Otázka 7

Graf č. 8 – Otázka 8

Graf č. 10 – Otázka 11

Graf č. 12 – Otázka 13

Graf č. 13 – Otázka 14

Graf č. 14 – Otázka 15

Graf č. 16 – Otázka 17

Graf č. 17 – Otázka 18

Graf č. 18 – Otázka 20

Graf č. 20 – Otázka 21

Graf č. 21 – Otázka 22

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným vyžitím pro účely diplomové práce

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu diplomové práce s názvem Školní poradenské pracoviště na základní škole. Cílem výzkumu je identifikovat nejčastější problematické oblasti, kterými se školní poradenské pracoviště zabývá a následná spolupráce s pedagogy a rodiči v rámci nastavení vhodných podpůrných opatření.
- Bylo mi sděleno, jak dlouho bude rozhovor a jaký bude mít průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku.
- Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním. Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po přepsání bude vymazán. Transkripce bude přístupná pouze komisi u obhajoby diplomové práce, jinak nikomu až na anonymní části citované v textu práce, která bude volně dostupná online.
- Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/ a být identifikován/a.
- Dávám své svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své diplomové práce a některé části v ní může citovat, zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu smazána.

Datum:

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka:

**Příloha č. 2 – Dotazník pro empirickou část
Školní poradenské pracoviště na základní škole**

1. V jakém kraji se Vaše škola nachází?
2. Jaký je přibližný počet žáků, kteří navštěvují školu?
  - a) 400 a méně
  - b) 400-500
  - c) 500-600
  - d) 600 a více
3. Je na Vaší škole zřízena přípravná třída?
  - a) Ano
  - b) Ne
4. Je na škole školní poradenské pracoviště?
  - a) Ano
  - b) Ne
5. Vyberte prosím pracovníky, kteří jsou součástí školního poradenského pracoviště na Vaší škole:
  - a) Výchovný poradce
  - b) Školní metodik prevence
  - c) Školní speciální pedagog
  - d) Školní psycholog
  - e) Logoped
  - f) Jiné (prosím uveďte)
6. Jak probíhá spolupráce mezi členy školního poradenského pracoviště?
  - a) Individuálně
  - b) Hromadné schůzky členů ŠPP
  - c) Hromadné schůzky s učiteli a vedením školy
  - d) Spolupráce neprobíhá
  - e) Jiná (prosím uveďte)
7. Schází se Vaše školní poradenské pracoviště pravidelně s pedagogy?
  - a) Ano
  - b) Ne

- c) Ne, ale mohu za členy kdykoliv přijít
  - d) Jiná (prosím uveďte)
8. Je podle Vás dostačující, aby byl součástí školního poradenského pracoviště pouze výchovný poradce a školní metodik prevence?
- a) Ano
  - b) Ne
9. Jaká pozitiva vidíte v rozšířeném modelu školního poradenského pracoviště? Tedy že je součástí školní speciální pedagog a školní psycholog. (otevřená otázka)
10. Vyberte prosím tři nejčastější problémy, které Vaše školní poradenské pracoviště řeší:
- a) Specifické poruchy učení u žáků
  - b) Nadání žáci
  - c) Žáci s odlišným mateřským jazykem
  - d) Sociální znevýhodnění žáků
  - e) Školní neúspěch
  - f) Šikana
  - g) Žák se speciálními vzdělávacími potřebami
  - h) Žák selhává ve výuce
  - i) Výchovné problémy u žáka
  - j) Záškoláctví
  - k) Sebepoškozování
  - l) Problematická docházka do školy u žáka
  - m) Kázeňské problémy
  - n) Poruchy chování/nežádoucí chování u žáka
  - o) Jiná (prosím uveďte)
11. Které stupně podpůrných opatření mají nejčastěji žáci na Vaší škole?
- a) 1. stupeň
  - b) 2. stupeň
  - c) 3. stupeň
  - d) 4. stupeň

12. Vyberte prosím tři nejčastější podpůrná opatření, která mají žáci na Vaší škole:
- a) Plán pedagogické podpory
  - b) Individuální vzdělávací plán
  - c) Asistent pedagoga
  - d) Předmět speciálně pedagogické péče
  - e) Úprava očekávaných výstupů
  - f) Časová úprava rozvrhu
  - g) Modifikace hodnocení
  - h) Využití speciálních pomůcek
  - i) Jiná (prosím uveďte)
13. Jak často dochází ke kontrole/vyhodnocení nastavených podpůrných opatření?
- a) Jednou za tři měsíce
  - b) Vždy v pololetí
  - c) Kontrola se nedělá
  - d) Vyhodnocení se nedělá
  - e) Jiné (prosím uveďte)
14. S kým spolupracuje pracoviště při nastavování podpůrných opatření pro žáka?
- a) S učiteli
  - b) S rodiči
  - c) S asistentem pedagoga
  - d) Se školským poradenským zařízením
  - e) S třídním učitelem
  - f) Jiná (prosím uveďte)
15. Setkáváte se/zaznamenáváte problémy s přijetím podpůrných opatření ze strany učitelů?
- a) Ano
  - b) Ne

16. Problémy s přijetím podpůrných opatření u učitelů jsou následující:

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Problémy jsou na 2.stupni					
Problémy jsou na 1.stupni					
Nerespektují doporučení					
Žáků s podpůrným opatřením je ve třídě mnoho					
Učitel nepřijímá asistenta pedagoga					
Doporučení z poradny není konkrétní					

17. Setkáváte se/zaznamenáváte problémy s přijetím podpůrných opatření ze strany rodičů/zákonných zástupců?

- a) Ano
- b) Ne

18. Jaká je ochota rodičů/zákonných zástupců při spolupráci s pracovištěm při nastavování podpůrných opatření?

	Jsou ochotní	Jsou spíše ochotní	Neutrální	Jsou spíše neochotní	Jsou neochotní
Spolupráce					

19. Problémy s přijetím podpůrných opatření u rodičů/zákonných zástupců jsou:

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Neobjednají své dítě do poradny					
S žákem doma nepracují					
Doporučením z poradny pro ně vše končí					

20. Jak byste zhodnotil/a spolupráci s rodiči/zákonnými zástupci?

Velmi pozitivně	Spíše pozitivně	Neutrálně	Spíše negativně	Negativně

21. S jakým školským poradenským zařízením škola spolupracuje?

- a) Pedagogicko-psychologická poradna
- b) Speciálně pedagogické centrum
- c) Středisko výchovné péče
- d) Škola nespolupracuje s žádným

22. Jak byste zhodnotil/a spolupráci se školským poradenským zařízením (PPP, SPC, SVP)?

Velmi pozitivně	Spíše pozitivně	Neutrálně	Spíše negativně	Negativně

23. Máte pocit, že doporučení od ŠPZ jsou si velmi podobná?

- a) Ano
- b) Ne

24. Kdo řídí asistenty pedagoga?

- a) Třídní učitel
- b) Školní poradenské pracoviště
- c) Vedení školy
- d) Nikdo

Příloha č. 3 – Ukázka otevřeného kódování

KÓDY

1. Problémy u dětí
2. Podpůrná opatření
3. Rodina / spolupráce s rodiči
4. Doporučení z ŠPZ
5. PPP
6. SPC
7. Externí rozvíjení
8. Právní ŠPP
9. Práce ŠPP
10. Ověřovací poradce
11. Metodika prevence
12. Speciální pedagog
13. Školní psycholog
14. Učitelé a PO
15. Školní ředitel
16. Doporučení do ŠPZ - o kteru vypracováno
17. ŠPP a pedagogové
18. Spolupráce ŠPP
19. Dostupný model ŠPP
20. Spolupráce s ŠPZ
21. Orientační pedagog

MP: Tak od rodičů ne. Protože čekají, že jejich děti budou nosit jedničky. A u učitelů... tak nebylo tomu tak vždy, ale teď je mnoho žáků s doporučením, takže se to stává časté a obvyklé. V podstatě je to norma. Ale jak říkám, teď to tak je.

H: Znamenáváte nějaké překážky při realizaci podpůrných opatření?

MP: Ne, za předpokladu, že jsou dobře nastavená. Možná jedině že když nejsou finance, tak není asistent pedagoga no.

H: Myslíte, že má školní klima vliv na práci ŠPP nebo přijetí podpůrných opatření?

MP: Tak určitě, souvisí to. Je důležitá pohoda a klid, jak pro učitele, tak i pro žáky. Hlavně je školní klima důležitá podpora.

H: Jak probíhá proces doporučení žáka do ŠPZ?

MP: No žáci jsou sledováni svým třídním učitelem, nebo za první stupeň, jinak obecně všemi učiteli. Když je problém, tak se to řeší. Buď se jde učitel poradit s námi, jako pracovníky poradny nebo rovnou doporučí na vyšetření. Hodně sledujeme u zápisu prvňáky, často se stává, že mají zkříženou laterálnítu. doporučení do ŠPZ

H: Jak probíhá kontrola nebo vyhodnocení úspěšnosti nastavených podpůrných opatření?

MP: Vždy na konci školního roku se dělá vyhodnocení IVPčka, to se předá zástupkyni jakožto výchovné poradkyni a ta pak poradně. Nebo to sledují asistenti.

H: Jak probíhá spolupráce mezi členy ŠPP?

MP: Tak my se vždy domluvíme. Vždy jednou za měsíc máme porady. Tam výchovný poradce a metodik prevence předá informace učitelům. Prostě podle potřeby spolu spolupracujeme.

H: A jak ŠPP spolupracuje při práci s žákem?

MP: Tak vždy se domluvíme, kdo půjde na sezení se zákonným zástupcem. Pokud je třeba agresivní rodič, tak jde metodik i výchovný poradce. Občas i paní ředitelka, že nás v tom nenechá.

H: Jaká pozitiva vidíte v rozšířeném modelu ŠPP? Tedy že je součástí školní speciální pedagog a školní psycholog?

MP: Rozhodně velká. My nemáme tolik času, abychom vše vyřešili a něco je třeba čistě problematická speciálního pedagoga, takže je super, že ho tu máme. rozšířený model ŠPP

H: V čem konkrétně tedy vidíte přínos těchto dvou pracovníků?

MP: Tak speciální pedagog, tedy u nás, často chodí do tříd a pozoruje ty žáky. Taky vždy poradí, nebo ujistí, že učitelé pracují s žákem dobře a tak. Hlavně i poradí s doporučením, když není něco jasné, nebo je potřeba něco. No a školního psychologa nemáme, což je velká škoda. Hlavně by byl super na psychické problémy u žáků.

H: Je za vás dostačující, aby byl v ŠPP pouze výchovný poradce a metodik prevence?

MP: No... ne. Já třeba nemám sníženou časovou dotaci, takže to dělám navíc. Je prostě problém ta časová dotace. Speciální pedagog nám taky pomáhá s prací.

H: Jak probíhá spolupráce s ŠPZ?

Příloha č. 4 – Kategorie kódů

Kategorie

1. ŠPP - 8. **Průmos ŠPP**

18. Spolupráce ŠPP

1. **Problémy u osob**

9. **Práce ŠPP**

21. **Orientační pedagogika**

2. Pracovníci ŠPP - 10. **Výchovný poradek**

11. **Metodika prevence**

12. **Speciální pedagogie**

13. **Školní psycholog**

19. **Posířřený model ŠPP**

3. Spolupráce ŠPP s ŠPZ a externími porádky - 20. **Spolupráce s ŠPZ**

16. **Doporučení do ŠPZ - oskolu**

4. **Doporučení z ŠPZ**

5. **PPP**

6. **SPC**

7. **Externí porádky**

4. Spolupráce ŠPP s rodiči - 3. Spolupráce s rodiči

5. Spolupráce ŠPP s pedagogy - 15. **Školní škola**

17. **ŠPP a pedagogové**

6. Podpírmaí opabřemí - 2. **Podpírmaí opabřemí**

14. **učitelé a PO**

Příloha č. 5 – Ukázka karet

Karta 3 – metodik prevence pro 1. stupeň

I. Kategorie – ŠPP

Metodik prevence vnímá jako klíčový přínos ŠPP především poskytování podpory a odborného poradenství pedagogům. Jeho role zahrnuje také průběžné sledování změn v metodických pokynech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jejich zprostředkování učitelům, kteří by vzhledem k náročnosti své profese nemuseli mít kapacitu tyto změny detailně sledovat.

Spolupráce mezi členy ŠPP probíhá individuálně a také na poradách, které jsou jednou za měsíc. Těchto porad se účastní metodik prevence, výchovný poradce a učitelé a předávají si zde informace.

Spolupráce
ŠPP

Kompetence pracovníků ŠPP jsou rozděleny na základě pracovní náplně, se kterou jsou obeznámeni učitelé. Jakožto metodik prevence řeší záškoláctví, poruchy chování, šikanu, kyberšikanu, nerespektování pokynů učitele u žáka a pokud si žák neplní školní povinnosti nebo nenosí pomůcky. Také spolupracuje a komunikuje s SVP. Spolu s ostatními pracovníky jsou při zápisu prvňáků a sledují je, neboť se často stává, že mají zkříženou laterální.

I zde metodik prevence vypověděl, že asistenty pedagoga řídí speciální pedagog, se kterým mají i setkání. Jinak ale asistenta řídí i třídní učitel.

Asistenti
PA

II. Kategorie – Pracovníci ŠPP

Tento metodik prevence působí pouze na 1. stupni a tuto pozici vykonává již 6. rokem. Má magisterský titul v oblasti vzdělávání doplněné o dvouleté studium pro metodiky prevence.

Jeho hlavní náplní práce je řešení rizikového chování, vypracovávání preventivního programu školy, který zároveň vyhodnocuje. Dále tvoří krizový plán školy a školní řád. Spolupracuje s policií, SVP a chodí na porady s OSPODem. Stejně jako výchovný poradce se i metodik prevence účastní výchovných komisí. Obecně se zabývá problémy chování u žáka. Nově musí vést evidenci žáků, kteří mají nárok na bezplatný oběd. Také si vede deník metodika prevence, kde zapisuje veškeré schůzky, který se účastnil, například schůzky s rodiči.

I pro metodika prevence není dostačující, aby byl součástí ŠPP pouze metodik prevence a výchovný poradce, a to hlavně z důvodu časové dotace. Jakožto běžně učící učitel na prvním stupni nemá sníženou časovou dotaci na metodika prevence. Proto práci metodika prevence dělá v čase navíc. V pomoci s prací vidí výhodu speciálního pedagoga, který mu pomáhá. Speciální pedagog navíc chodí na pozorování žáků do tříd. Učitelům potom může poradit, jak s žákem pracovat, a navíc může poradit s doporučením od PPP. Školní psycholog by byl velkým přínosem pro žáky s psychickými problémy.

Rozšířený
model
ŠPP

III. Kategorie – Spolupráce ŠPP s ŠPZ a externími zařízeními

Metodik prevence spolupracuje s SVP a OSPODem. Spolupráci hodnotí neutrálně, záleží na správnosti nastavení PO. S ŠPZ komunikuje nejčastěji ohledně žádosti o vyšetření žáka. Jako negativní hodnotí doporučení od ŠPZ. Doporučení jsou si totiž velmi podobná a již se stalo, že přišlo doporučení na žáka, ale uvedeno bylo jiné jméno. Domnívá se, že mají málo pracovníků, ale klientů naopak hodně, a proto je málo času na doporučení z jejich strany. Metodik prevence uvádí, že mu chybí zpětná vazba od OSPODu a SVP, pokud je žák navštívil. Naopak od PPP zpětnou vazbu mají a spolupráce funguje.

Spolupráce
s ŠPZ

Doporučení žáka do ŠPZ probíhá tak, že je žák sledován třídním učitelem nebo na druhém stupni všemi ostatními učiteli a pokud u žáka zaznamenají problém, jdou se učitelé buď poradit s pracovníky ŠPP nebo rovnou rodičům doporučí vyšetření žáka v ŠPZ. Učitel napíše zprávu o žákovi a pošle do ŠPZ.

Doporučení do ŠPZ

Kategorie I ŠPP

Pokud je potřeba, aby se schůzky učitele a rodičů zúčastnil pracovník ŠPP, vždy se domluví, kdo půjde. V případě, že se jedná o agresivního rodiče, účastní se jak metodik prevence, tak výchovný poradce. V krajním případě se účastní i ředitel školy.

Spolupráce ŠPP

IV. Kategorie – Spolupráce ŠPP s rodiči

Spolupráci s rodiči metodik prevence hodnotí pozitivně, avšak často setkává s tím, že reedukace žáka s rodiči je minimální. Rodiče spoléhají na školu a práce doma s žákem tudíž není. Žák tedy ve svém výkonu stagnuje nebo se dokonce i horší. Jako problém i uvádí, že rodiče nepředávají škole zprávy o žákovi například od psychiatra.

Spolupráce s rodiči probíhá hlavně osobně v rámci schůzek ve škole. Metodik prevence nabízí konzultační hodiny i telefonické spojení.

V. Kategorie – Spolupráce s pedagogy

Metodik prevence uvádí, že školní klima má určité vliv na práci ŠPP. Jako důležité uvádí, aby na škole panovala pohoda, a klid, jak pro žáky, tak i pro učitele.

ŠPP koná pravidelné setkání s učiteli. Zde jde přítomen výchovný poradce a metodik prevence a tato setkání jsou vždy jednou za měsíc. Zde se předávají informace, například novinky či pokyny MŠMT a řeší se aktuální problémy. Spolupráce ale probíhá i individuálně, podle potřeby pedagogů a pracovníků ŠPP.

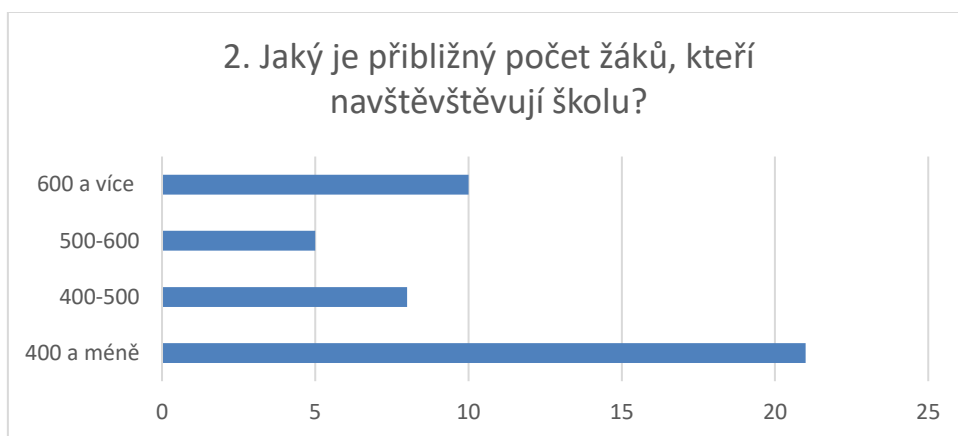
VI. Kategorie – Podpůrná opatření

Pro žáky, u kterých se objevuje rizikové chování se vypracovává individuální výchovný plán. Žákům s ADHD je umožněno se uvolnit u práce, například se jít projít a také mají vizuální podporu. V předmětu speciálně pedagogické péče se rozvíjí slabší stránky žáka, jako například vizuomotorika, grafomotorika, sluchová a zraková percepce.

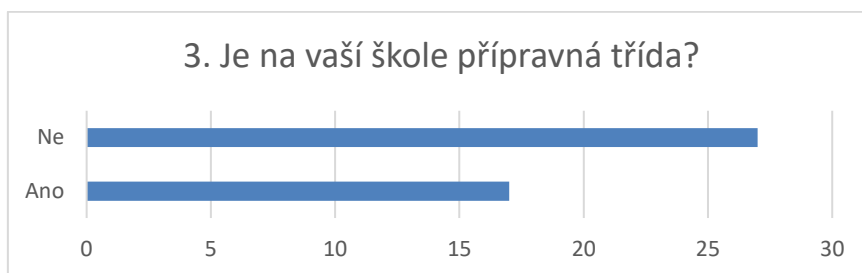
Vyhodnocení nastavených PO, respektive vyhodnocení IVP se dělá vždy na konci školního roku a předá se výchovné poradkyni a ta to poté předá PPP. Asistenti pedagoga průběžně sledují, jak PO u žáka fungují.

Vzhledem k rostoucímu počtu žáků s podpůrnými opatřeními se tato skutečnost stává běžnou praxí, což někteří pedagogové vnímají spíše negativně.

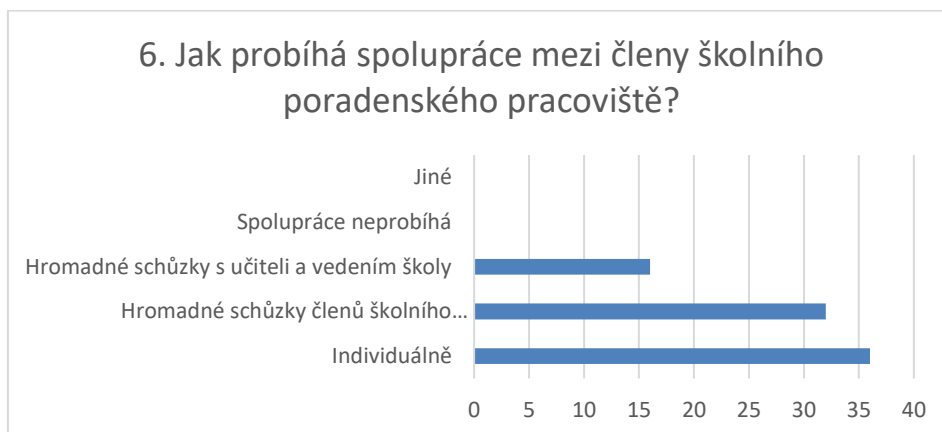
Graf č. 2 – Otázka 2

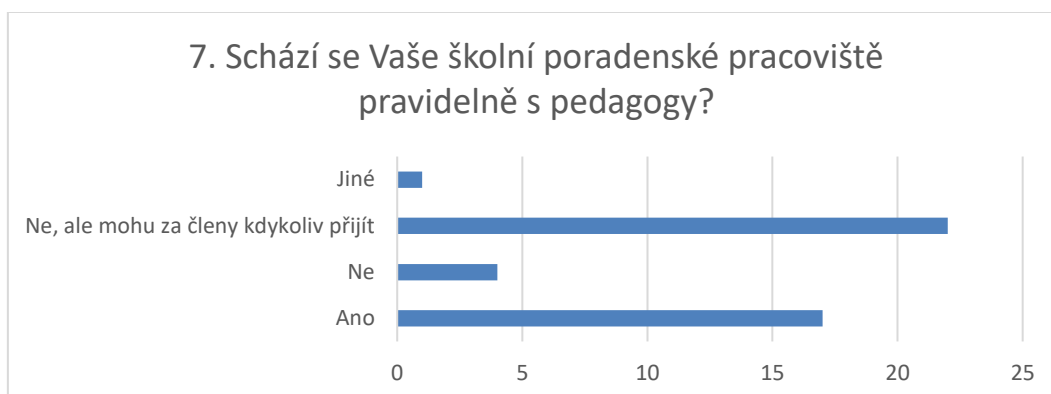
Graf č. 3 – Otázka 3

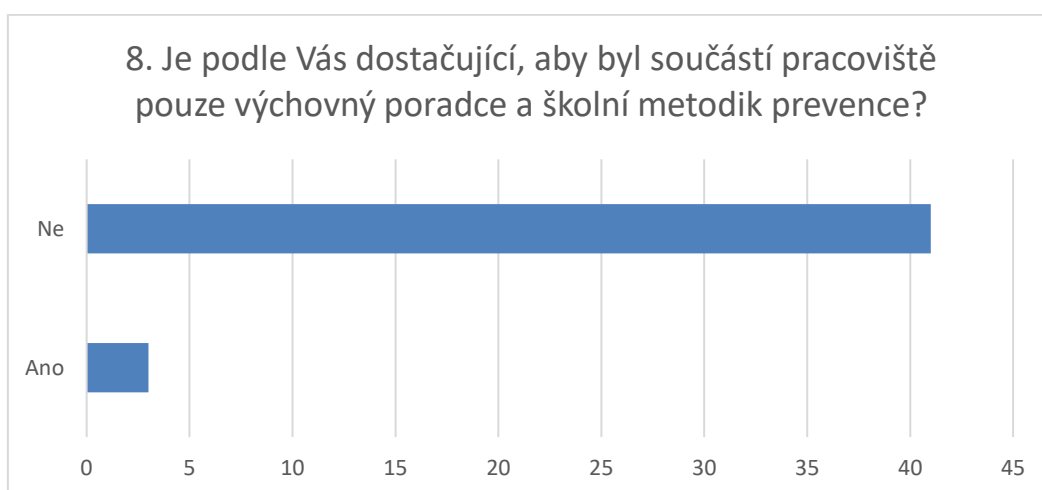
Graf č. 6 – Otázka 6

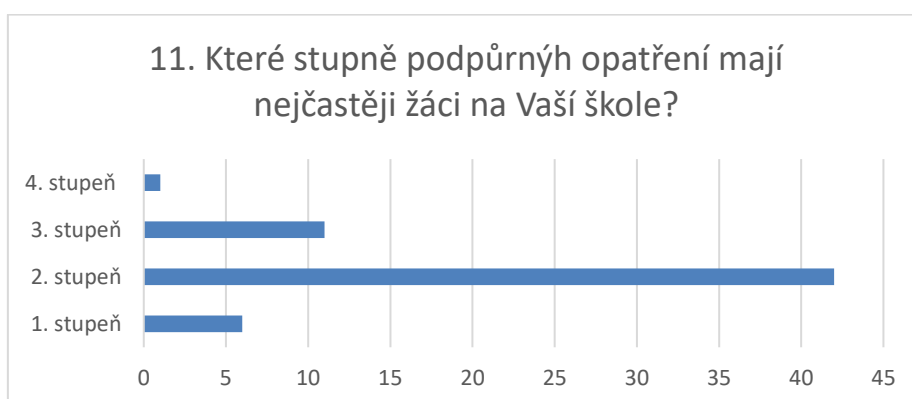
Graf č. 7 – Otázka 7

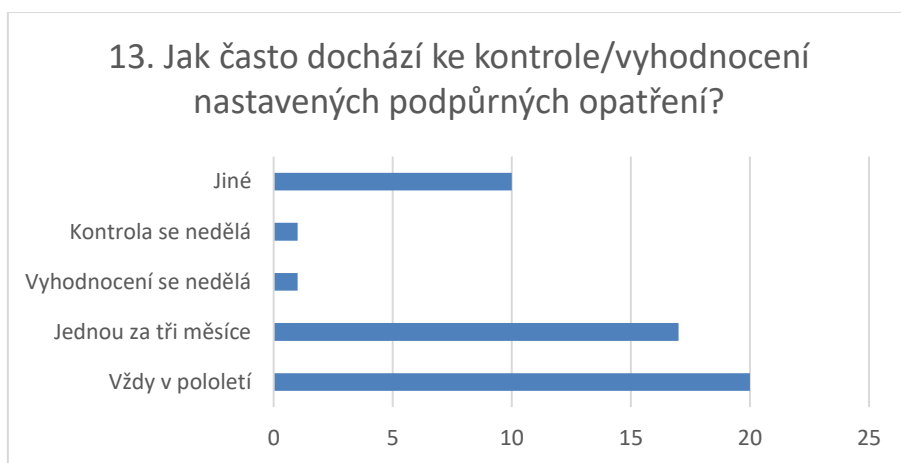
Graf č. 8 – Otázka 8

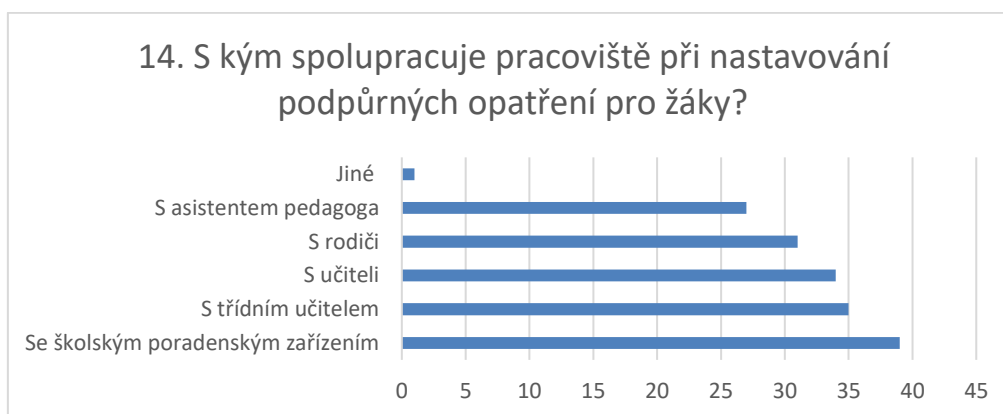
Graf č. 10 – Otázka 11

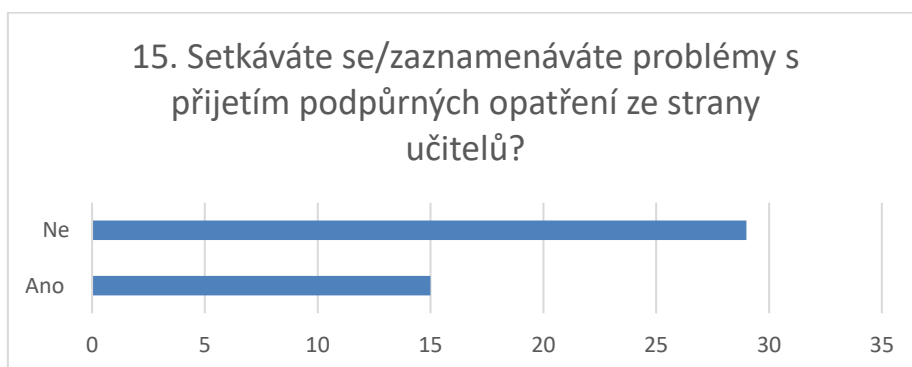
Graf č. 12 – Otázka 13

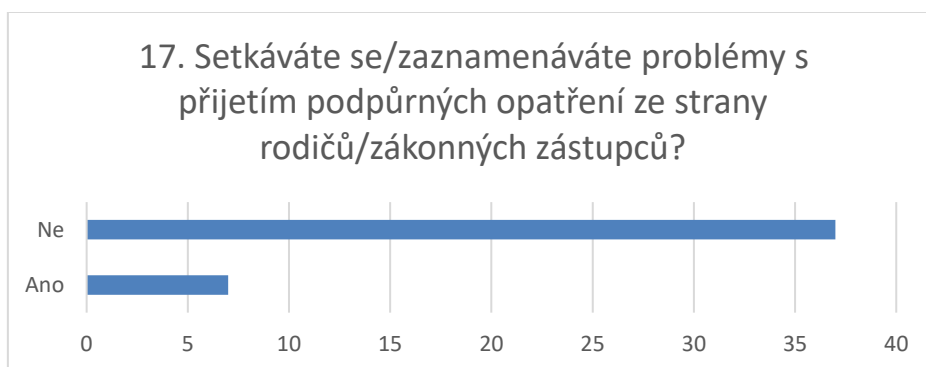
Graf č. 13 – Otázka 14

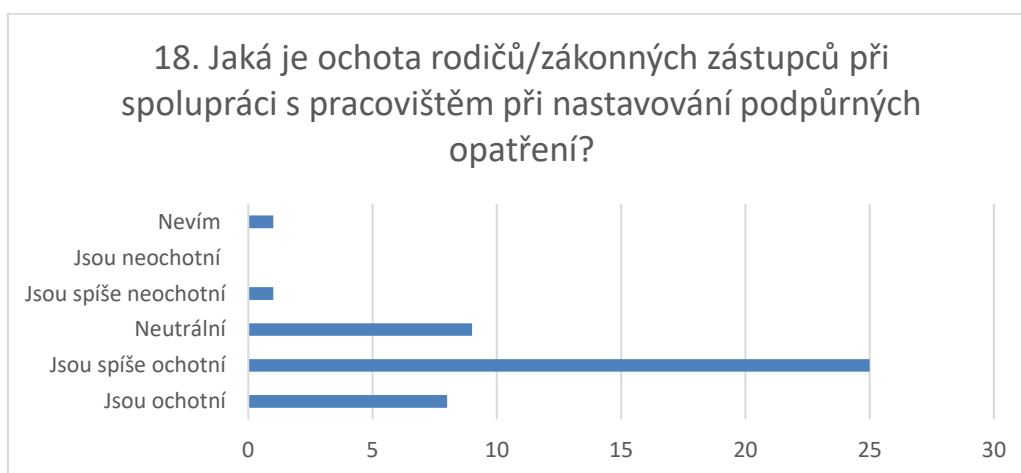
Graf č. 14 – Otázka 15

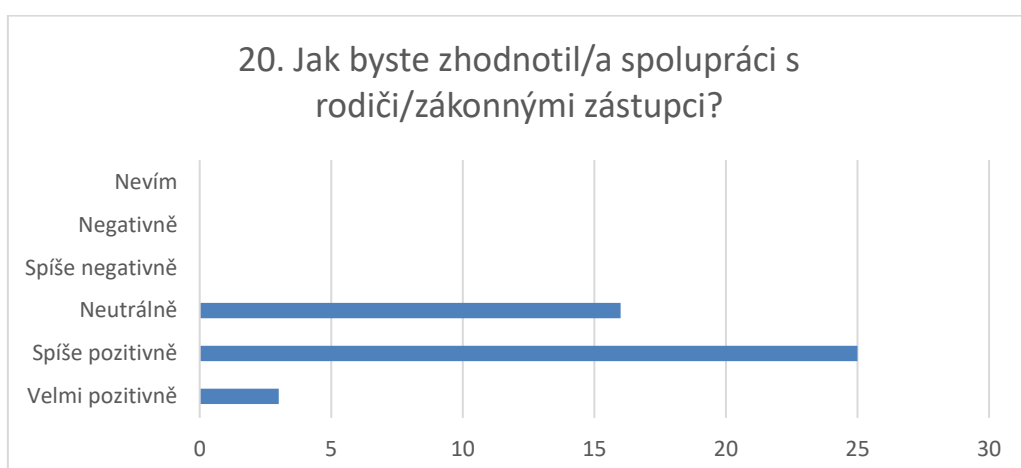
Graf č. 16 – Otázka 17

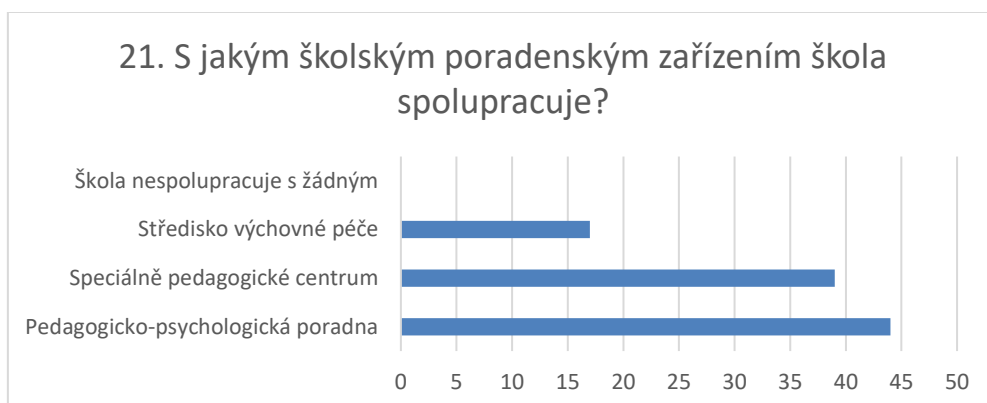
Graf č. 17 – Otázka 18

Graf č. 18 – Otázka 20

Graf č. 20 – Otázka 21

Graf č. 21 – Otázka 22

